

Mrs. Isabella Cooper-Dakley
Budapest, am 2. / V. 1907. - in Hochverehrung:
Iwan Stojits

LAOCE ÉLETBÖLCSELETE TAO-TE-KING

KÜLFÖLDI KÚTFÖK NYOMÁN ÖSSZEÁLLÍTOTTA, BEVEZETÉSSEL ÉS MAGYARÁZATTAL ELLÁTTA
STOJITS IVÁN
1907.

BLAVATSKY PETROVNA HELÉN
A MODERN TEOZÓFIAI MOZGALOM MEGINDÍTÓJA EMLÉKÉNEK.

ELŐSZÓ.

Laoce régi kínai bölcs Tao-Te-King című híres műve teljesen ismeretlen a magyar irodalomban. Már pedig külföldön egész sorozata a fordításoknak és ismertetéseknek jelent meg e régi klasszikus munkáról. Nekem már régen feltűnt Laoce egyszerű, de annál mélységesebb életbölcselete, és ez arra ösztökélt, hogy a Tao-Te-Kinget megismertessem a magyar olvasóközönséggel. Mivel pedig a Laoce-irodalom áttanulmányozásából azt a meggyőződést merítettem, hogy a Tao-Te-King régi kínai szövege hihetetlen rövidségű, aforizmaszerű, homályos stílusban van megírva olyannyira, hogy az egyes fordításokban sok helyütt a legfeltűnőbb eltérések mutatkoznak, elállottam abbéli szándékomtól, hogy behatoljak a régi kínai irodalmi nyelv legyőzhetetlen nehézségeibe és eredetiből lefordítsam a Tao-Te-Kinget. Abel Rémusat és Stanislas Julien ismert francia szinológusok már régen kijelentették, hogy a Tao-Te-King szó szerint való szabatos átültetése szerintük lehetetlen. Ez okból arra szorítkoztam, hogy a Tao-Te-Kingről szóló külföldi irodalom alapján oly ismertetést állítsak össze, amelyben nem annyira a szó szerint való fordítása Laoce művének, mint inkább a régi bölcs életfelfogása tükröződjék vissza legjobb belátásom szerint. Erre szolgálnak az egyes fejezetekhez tőlem hozzáfűzött magyarázatok és jegyzetek is. Hogy mennyire fogtam fel helyesen Laoce életbölcseletét, azt a hozzáértőkre bízom.

Budapesten, 1906. november havában.

Stojits Iván.

KÚTFŐK.

- Julien St., Laotseu: Tao-Te-King, le livre de la voie et de la vertu. Paris, 1842.
Hartmann Fr., Tao-Teh-King. Aus dem Chinesischen des Laotze übersetzt. Leipzig.
Konisszi D. P., Tao-Te-King Laoszi. Perevod sz kitajszkago. »Voproszy filozofiji i pszihologiji«, kniga 3. Moszkva, 1894.
Strauss V., Lao-Tse's Tao-Te-King. Aus dem Chinesischen übersetzt, eingeleitet und kommentiert. Leipzig, 1870.
Plaenckner R., Laotse: Tao-Te-King. Aus dem Chinesischen übersetzt und erklärt. Leipzig, 1870.
Noak Fr. W., Taotekking von Laotsee. Aus dem Chinesischen. Berlin, 1888.
Ular A., Die Bahn und der rechte Weg. Nach der chinesischen Urschrift des Laotse. Leipzig, 1903.
Konisszi D. P., Filozofija Laoszi. »Voproszy filozofiji i pszihologiji«, kniga 3. Moszkva, 1894.
Heigl F., Die Religion und Kultur Chinas. Berlin, 1900.
Brandt M., Die chinesische Philosophie. Stuttgart, 1898.
Borei H., Weisheit und Schönheit aus China. Übersetzung aus dem Holländischen. Halle a./S.

(John Chalmers angol fordítását nem kellett figyelembe vennem, mert az tulajdonképpen a Stanislas Julien francia fordításának átültetése.)

BEVEZETÉS.

Laoce életéről nagyon kevés hiteles adat maradt ránk. Sze-ma-thszien régi kínai történetírótól mindössze csak annyit tudunk meg, hogy Laoce, akinek igazi neve: Li-pe-yang volt, 604-ben született keresztény idősámítás előtt a Thszou-fejedelemség-beli Lai helységben. Könyvtáros és levéltáros volt a Cseu-dinasztia udvaránál Loh-yangban. Mikor nyolcvan éves lett, nyugalmába vonult és Yun-hi barátjához került, aki Hankuban határőrségi parancsnok volt. E barátja kérelmére megírta a Tao-Te-Kinget, az egyetlen művét, amely ilyképpen Laoce életből-cseletből végrendeletének tekinthető. Laocénak állítólag egy fia (Tszong) volt, aki tábornok lett a kínai hadseregben. Egyebet nem tudunk Laocé-ről; még azt sem, hogy hol és mikor halt meg. Van több legenda róla, amelyek közül a legérdekesebb az, hogy Laoce Buddhának újabb reinkarnációja lett volna.

Amint látjuk, Laoce külső életéről vajmi keveset tudunk, de annál többet megtudhatunk az ő belső, szellemi életéről, amely oly ragyogóan visszatükröződik egyetlen művében, a Tao-Te-Kingben (»könyv az isteni erényről«). Ami a Tao-Te-Kingből felénk sugárzik, az egy átszellemlélek magasztos életbölcselete.

Laoce a legelső kínai bölcselet, aki oly régen intuitív módon jutott el az Istenség (Tao) tiszta fogalmához. Tao szerinte a legfelső hatalom, a mindenség éltetője és kormányzója, de azért ez az isteni hatalom nincs elkülönítve a világegyetemtől, hanem vele együtt alkotja az egyetlen egy végtelen, fenséges élettengert. Laoce világnézetét legjobban lehetne elnevezni misztikus monizmusnak. Ez a monizmus azonban egyáltalán nem a mostani természettudósok mechanikai monizmusa. Ellenkezőleg: Laoce meggyőződött istenhívő, jóllehet az ő Istensége (Tao) nem antropomorfikus jellegű, hanem teljesen olyan, amilyennek a misztikusok érezték mindenkor az Istenséget. És miként az összes misztikusok, úgy Laoce is arra utal, hogy a fejlődő, tökéletlen emberi lény csak oly módon érheti el a megváltást, csak úgy szabadulhat meg végképpen a nehéz földi létől, ha szüntelenül nemesbül, ha önzetlen és lemond a maga önhitt akarataról; szóval: ha követi »Tao szavát«, amely szívében, mint »lelkiismeret« állandóan megszólal. A Tao követése tehát a megváltás titka és egyszermind a felsőbb, igazi életmegismeréshez

elvezető út is, lévén mind a kettő ugyanaz, miként Jézus is mondja e szavakkal: »Én vagyok az út, az igazság és az élet. Aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem az életnek világossága léssen annak.«

Érdemes feljegyezni, hogy Laoce magasztos gondolatvilága még életében ámulásba ejtett egy másik híres kínai bölcselet, aki kortársa volt és ez senki más, mint Konfucius (Kongce). Konfucius felkereste volt Laocét, hogy személyesen megismerkedjék vele, és noha az ő saját életfelfogása egészen más szellemű, kénytelen volt, hazatérvén, tanítványainak kijelenteni: »Laocétől jövök és valóban szóval vagyok az ámulattól, melybe az ő eszméinek gazdagsága és gondolatainak magasztossága ejtett.«

Laoce tanításának már az ókorban akadtak követői, akik külső vallásrendszert alkottak belőle. De misztikus lévén Laoce életfelfogása, követői (az úgynevezett taoszeisták), akik még most is számottevő szektaként szerepelnek Kínában, nem tudtak behatolni életbölcseletének mélységeibe, és mindjobban eltorzították Laoce magasztos világnézetét. De így van ez többé-kevésbé a többi vallásrendszerekkel is. Vajon hány keresztény érzi át Jézus magasztos tanításának igazságait? Hány keresztény követi Jézus fennkölt példáját? Hány keresztény van áthatva a Jézus hirdette lelkes emberszeretettől? És hány keresztény lelkében ragyogott föl az élő hit isteni szikrája, hogy benső nyugalommal töltse el szívét és erőssé tegye arra, hogy tántoríthatatlanul követhesse Jézus intó szózatát: »Aki fel nem veszi az ő keresztjét és úgy nem követ engem, az nem méltó énhozzám?«.

Legjobb válasz erre a mindinkább elharapódzó közömbösség minden iránt, ami az érzékelhető anyagi világ határain túl esik. Már pedig még Kantot is, aki ugyancsak az emberi tudás magaslatán állott, ámulatba ejtette saját szavai szerint: »a csillagos ég fölöttünk és az erkölcsi törvény mibennünk«. Az emberek a létért való nehéz küzdelemben, sajnos, mindinkább eltompulnak a felsőbb életfelfogás iránt és ezzel vállvetve terjeszkedik a sívár, nyugtalanító pesszimizmus. Mikor fog szép hazánkban is beállni az az üdvös fordulat, amely Nyugaton mindjobban kidomborodik, és amely épp a legműveltebb körök érdeklődésében tükröződik minden iránt, ami felsőbb, átszellemült életfelfogással kapcsolatos? Mint egyik öröndetes előjelét ennek a lappangó fordulatnak minálunk, feljegyzem ide néhai Szilágyi Dezső kiváló tudósunk és államférfiunk következő szép szavait, amelyeket ifj. Lónyay Sándorné ismert íróónak mondott egyszer: »Bizony, mielőtt az ember tud valamit, ellöki magától a Bibliát, mert nem érti. És ezután, amikor nagy szenvedések árán hozzájutott a tudás gazdag kincseihez, akkor megint a kezébe veszi az evangéliumot. És csodálattal telik el, látván, hogy a tudás és értelem milyen utolérhetetlen magasságai vannak ebben a négy rövid könyvben.«

És miként a Bibliában, úgy Laoce Tao-Te-Kingjében is »magasságai vannak a tudás és értelemnek«. A Tao-Te-Kinget klasszikus műnek tisztelik Kínában, ahol pedig gazdag bölcseleti irodalom van, amely tudvalévőén Leibnitz, Hegel, Schelling stb. figyelmét is megragadta. De klasszikusnak mondják az európai szinológusok is. Abel Rémusat francia tudós például sok hasonlóságot vélt felfedezni Laoce és Pythagoras meg Plato életfelfogása között. Amiot, Bouvet, Prémare és Montucci tudós keresztény teológusok pedig csodálkozva kiemelik, mennyire összhangzó sok tekintetben Laoce tanítása a Jézuséval. És valóban: miként Jézus tanításában a legfőbb »örömhír«: az emberi lélek apoteózisa, az ember »isteni fiúsága«, úgy Laoce is hirdeti, hogy a »Tao« (az Istenség) az emberek lelkében is lakozik, és aki az isteni erények gyakorlása útján egyesül Tao-val, azonossá válik az emberiség »Nagy Anyjával«.

Látnivaló, hogy az emberiség életében mindig akadtak egyes kimagasló szellemek, akik fenséges igazságokat hirdettek a fejlődő, küszködő embereknek, hogy ezáltal gyorsítsák szellemi haladásukat. És miután az Igazság csak egyetlen egy lehet, könnyen érthető, miért egyezik lényegre nézve az emberiség nagy bölcseinek tanítása Jézusnak magasztos evangéliumával. »Nincsen felsőbb vallás az igazságnál!« hirdeti ezért a Blavatskytól 1875-ben megindított

*modern teozófiai mozgalom*¹⁾ amely a mai sivár materialista korszakban lelkesen buzgólkodik a felsőbb életmegismerésből fakadó igazi vallásosságnak és az ezzel önként kapcsolódó egyetemes testvériesülésnek megvalósulását az összes nemzetek körében előmozdítani.

Laoce is »teozófus« volt, és egyik-másik ismertetője (Hartmann, Strauss, Brandt) el is nevezte így. És valóban: lévén a »teozófia« igazi, felsőbb életmegismerés és a belőle fakadó isteni bölcsesség, Laoce-t méltán mondhatjuk ily fennkölt értelemben vett teozófusnak. Az életbölcseletét pedig, amellyel ösvényt mutatott az embereknek a megváltást hozó felsőbb életmegismeréshez, legjobban összefoglalhatjuk talán Jézusnak e magasztos szavaiba: »Keressétek minde- nek előtt Istennek országát és annak igazságát, és a többi mind megadatik néktek.«

¹ Lásd a »Teozófia és a teozófiai mozgalom« című kis munkámat. Megjelent az »Athenaeumnál«.

TAO-TE-KING.

ELSŐ KÖNYV.

1. fejezet.

Az örökkévaló Tao² szavakban ki nem fejezhető.³

Minden elnevezés, mellyel az örökkévaló Tao-t illehetjük, fogyatékos.⁴

Ez a megnevezhetetlen Tao teremtője az égnek és a földnek.⁵

A látható természet külső megnyilatkozása a láthatatlan Tao-nak.⁶

Tao megismerésére csak a teljesen megtisztult lélek juthat.⁷

A szenvedélyek rabja csak a külső természetet láthatja.

A láthatatlan Tao és a látható természet tulajdonképpen egyetlen egy fenséges élettenger.⁸

Csakhogya Tao a kifürkészhetetlen ős-ok, a titokzatos szülőanya.⁹

² Tao annyit tesz, mint: egyetemes világszellem, legfelső életprincípium, abszolút Istenség.

³ Az Istenséget (legfelső világszellemet) elmélkedés útján meg nem ismerhetjük. Az összes misztikus írók szerint az ember csak akkor ébredhet igazi életmegismerésre, ha keresztülment az úgynevezett szellemi *újjászületésen*. Jézus is ugyanezt mondja: »Bizony, bizony, mondom néked: ha valaki újonnan nem születendik, nem láthatja Istennek országát« (János ap., III., 3.), és: »Ne csodáljad, hogy azt mondom néked: szükség néktek újonnan születnetek.« (János, III, 7.) Vagyis: ha újjá nem születünk, nem juthatunk az Istenség megismerésére. »Aki Istent akarja látni, annak Istenné kell válnia«, mondja Plotinos. Ugyanezt mondja Angelus Silesius keresztény misztikus e szavakkal: »Ich muss Maria sein und Gott in mir gebären, soll Er mir ewiglich die Seligkeit gewähren.« Épp ezért az Istenséget (Taot) szavakban kifejezni nem lehet. Csak a megismeréséhez vezető utat lehet megjelölni. (Lásd: Dr. Fr. Hartmann, Magie oder das Gesetz des Geistes in der Natur.)

⁴ Az Istenségnek (világszellemnek) nem lehet ilyen vagy olyan neve, vagy tulajdonsága, mert az Istenség nem korlátolt alakkal bíró lény, hanem a végtelen és határtalan legfelső szellem-princípium. Az ember az Istenséget magának el nem képzelheti, hanem kénytelen bevárni a szellemi újjászületését, melynek megtörténtével magától támad lelkében a végtelen élet igazi megismerése. »Les grandes pensées viennent du coeur.« (A nagy gondolatok a szívből fakadnak). (Vauvenargues.) Ugyanezt mondja Goethe e szavakkal: »Wenn ihr's nicht fühlte, ihr werdet's nicht erringen.«

⁵ A legfelső életprincípiumból keletkezett az egész mindenség. »Minden az Ige által teremtett és ő nála nélkül semmi sem teremtett, ami teremtett.« (János, I, 3.) »Semmi sem létezik felsőbb hatalom nélkül, amely mindent intéz,« mondja Voltaire.

⁶ »A világegyetem Brahmának (teremtő világszellemnek) a megnyilatkozása.« (Upanisad, ősrégi indus szentkönyv.) »Amelyek láttatnak, idő szerint valók, de amelyek nem láttatnak, örökkévalók.« (Pál, II. Korint. IV, 18.)

⁷ Csak az újjászületett lélek, amely már kiemelkedett korlátolt személyes öntudatából (Ich-Bewusst-sein, a buddhizmus »ahankara«-ja), bírhat igazi életmegismeréssel. »Aki megismeri Brahmát (az Istenséget), Brahmává lesz« (Upanisad), vagy miként Jézus mondja: »Az Atyát senki nem ismeri, hanem csak én.« (Máté, XI, 27.) Vagyis: akiben a Krisztus-princípium feltámad, isteni önmegismerésre jut. »L'âme est la clef de l'univers« (a lélek kulcsa a mindenségnek), mondja Edouard Schuré francia misztikus. (Lásd: Dr. Fr. Hartmann, Mysterien, Symbole und magisch wirkende Kräfte.)

⁸ »In Gott ist alles und Gott selber ist alles; du lebst in Gott und Gott lebt in dir«, mondja Jakob Böhme keresztény misztikus. Az Istenség (legfelső életprincípium) nincs elkülönítve a világegyetemtől, hanem áthatja- azt teljesen. »Különlét nincs; aki különlétet lát, halálból halálba megy át.« (Upanisad.) »Csak egyetlen egy végtelen élet létezik; de a tudósok különféleképpen nevezik.« (Bhagavad-Gita, ősrégi indus szentírás.) Egyetlen egy az élet, de van benne különböző fokú öntudat. (Lásd Arthur Weber, Bewusstseinsreiche im Weltall.) Ez az átszellemült misztikus monizmus vagy panteizmus. Haeckel tanárnak lelkes tanítványai: Wilhelm Bölsche és Bruno Wille máris nagyon közelednek ehhez a felfogáshoz. (Lásd: Dr. Bruno Wille, Die Christus-Mythe als monistische Weltanschauung.)

⁹ Az Istenség (legfelső világszellem) a »causa causarum«, a mindenség keletkezésének és célszerű fejlődésének az oka.

2. fejezet.

Ha az emberek tudják, mi a szép, azt is tudják, mi a rút.

Ha tudják, mi a jó, tudják azt is, mi a rossz.

Ha megismerik majd az igazi létet, azt is fogják tudni, mi a képzelt lét.¹⁰

Ennek megismerése épp úgy függ kölcsönösen egymástól, miként a megkülönböztetés a nehéz és a könnyű, a messze és a közelálló, a magas és az alacsony, az éles és a tompa, a jelen és a jövő között.

A bölcs ezt nem téveszti szem elől. Tanít bőbeszédűség nélkül, cselekszik megerőltetés nélkül, teremt birtokvágy nélkül, működik hiúság nélkül.¹¹

És mivel csak lelki javakat gyűjt, örök kincshez jut.¹²

3. fejezet.

Ha ki nem tüntetünk egyes embereket, elkerüljük az egymásközt való irigykedést.¹³

Ha nem tulajdonítunk értéket ritka dolgoknak, megakadályozzuk a lopni vágyást.

Ha nem áhítozzuk az érzéki dolgokat, megtartjuk lelki nyugalmunkat.¹⁴

A bölcs tehát akként uralkodik magán, hogy lelkét megtisztítja a szenvedélyektől. Izmait pihenteti, csontjait erősíti.¹⁵ Megóvja az embereket a rossznak ismeretétől és ilyképpen távol tartja tőlük a szenvedélyeket.

A bölcs cselekszik minden önkarat nélkül és ezáltal mindent kormányoz.¹⁶

4. fejezet.

Tao határtalan, végtelen; az ő mélysége kútforrása mindennek, ami van.

Tao gömbölyűvé változtatja a szögletes dolgokat és a zűrzavarból összhangot teremt. Előtte minden egyforma értékkel bír.¹⁷

Azt nem tudom, hogy az örökkévaló Tao miből született, mert idősebbnek kell lenni magánál a Teremtőnél.¹⁸

¹⁰ Az újjászületett ember látni fogja, hogy amíg különálló személyes lénynek tartotta magát, fejletlenségének meg-felelő maga-alkotta képzeletében élt csupán.

¹¹ A felsőbb megismeréssel bíró ember már nem követ semmi önző célt.

¹² Mindjobban önzetlenebbé, személytelenebbé válván, fokozatosan igazi önmegismerésre jut.

¹³ A felsőbb megismeréssel bíró ember látja az élet egységét és ezért egyforma szeretettel tekint az összes emberek közös isteni lényegére.

¹⁴ Aki fékezi magát, mindjobban átszellemlül.

¹⁵ Szenvedélyeit, melyek hevesen mozgatják az ember lelkét, csillapítja, a jóra irányuló szilárd akaratát erősíti.

¹⁶ Nem jár el önkaratosan, hanem teljesen aláveti magát a fejlődési folyamatnak, tudván, hogy ily módon legkönnyebben születhet újjá. Aki folyton felzúdul, az még nem látja át a földi élet célszerűségét. Akiben megvan már az élő hit, az nem vergődő rabja többé a földi életnek, hanem mindinkább felszabaduló ura.

¹⁷ A legfelső életprincípium fokozatosan magába olvasztja az alsóbb erőket. A felsőbb megismerés szempontjából nincs semmi különbség az egyes lények között. »Mindnyájan Istennek fiai vagytok.« (Pál, Galac. III, 26.)

¹⁸ Az örökkévaló legfelső életprincípiumból megszületett a teremtő és fejlesztő szellem-princípium. Ezt a »világ-teremtőt« elnevezték az ógörög bölcselők »logosz«-nak. A régi indus bölcsek szerint Parabrahmából (az örökkévaló abszolút világszellemből) megszületett Brahma (a világmentő szellem-princípium, logosz, Isten fia), Brahmából pedig keletkezett a világegyetem, a látható természet, a »Maya«. (Lásd: Blavatsky, Geheimlehre (Secret Doctrine).

5. fejezet.

Sem az ég, sem a föld nem kedveli különösen ezt vagy amazt. Előttük az összes személyek és dolgok csak fejlesztő eszközök.¹⁹

A bölcs sem tüntet ki senkit. Tudja, hogy az emberek mind kivétel nélkül magasztos célból vannak ezen a földön.²⁰

A legtöbb ember olyan, mint a fűvő: fölfölfuvalkodik, de semmit nem teremt és hamar kimerül.²¹

Épp ezért nincs jobb dolog az önmagán való uralkodásnál.

6. fejezet.

Miként a völgyben lévő folyó sem szárad ki, úgy a szellem sem enyészik el soha.

A szellem kiapadhatatlan szülőanya.

E szülőanya szülte az eget és a földet.

A Nagy Szülőanya örökkévaló és saját magában rejt mindent.²²

7. fejezet.

Mind az ég, mind a föld örökéletű.

Örökéletűek, mert teljesen mentek minden önzéstől.

A bölcs is, akinek közömbös a saját énje, a legnagyobb az emberek közt.²³

Jóllehet nem gondoskodik személyes létéről, mégsem vesz el.²⁴

Mivel a legönzetlenebb, épp ezért a legvédettebb is.²⁵

¹⁹ A világban élő lények nem alkotnak öncélt. Az összes lények csak azért léteznek, hogy szakadatlan fejlődés útján fokozatosan felsőbb életmegismerésre jussanak. Vagy, mint a misztikusok mondják: Isten nem tesz egyebet, mint folyton-folyvást csak Krisztust (az istenembert) szüli. (Lásd: Annie Besant, Das esoterische Christentum és Dr. Fr. Hartmann, Die Geheimlehre in der christlichen Religion.)

Az eredeti szövegben e helyütt »szénaeb« fordul elő, amely a Tao-Te-King egyik kínai magyarázója (Haku-Geku-Szen) szerint a régi kínai áldozó szertartásnál szerepelt. Az értelmét »eszköz« szóval adom vissza.

²⁰ Tudja, hogy a földi élet nem végleges állapot, hanem csupán szükséges átmenet felsőbb léthez.

²¹ A legtöbb ember még nem bír felsőbb megismeréssel és ezért megnyugvása sincs. Minthogy hiába küzd a megváltoztathatatlan fejlesztő folyamat ellen, ki-kimerül mindaddig, míg felsőbb életmegismerésre jut. Ezért mondja Jézus: »Jöjjetek énhozzám mindnyájan, kik megfáradtatok és megterhelgettetek, és én megnyugosztalak titeket.« (Máté, XI, 28.)

²² Csak egyetlen egy végtelen élettenger van, amelynek »hullámszáma« a legfelső életprincípium akarata szerint megy végbe. »Egy az Isten és mindeneknek atyja, ki mindenek felett vagyon és mindenek által és tibennetek mindenitekben.« (Pál, Eféz. IV, 6.)

²³ Aki már nem követ önző célokat, aki tehát »közömbös« saját énjével szemben, az már kiemelkedett az emberiség átlagos fejlettségi állapotából.

²⁴ »Ha a mi külső emberünk megromol is, a belső mindazonáltal mindennap épül.« (Pál, II. Korint. IV, 16.)

²⁵ Felsőbb megismeréssel bírván, megértéssel és megnyugvással viseli »földi keresztjét«. Nem roskad össze alatta.

8. fejezet.

Miként az igénytelen víz használata, úgy a Tao-tól áthatott szerény bölcs élete is áldásos az emberekre.

Átadván magát Tao szellemének, a bölcs iparkodik híven megfelelni hivatásának; olyan mélységes, mint a szívbeli érzések; jóakaratóban odaadó; szavahihető; ahol uralkodik, tisztítólag hat; kész mindenkinek szolgálni; kellő időben cselekszik; és mivel nem okvetetlenkedik, nincsenek ellenségei.²⁶

9. fejezet.

Tanácsos felhagyni a gazdagságra való szüntelen törekvéssel.²⁷

A folytonos használat és állandó köszöriülés elkoptatja a legtartósabb tárgyakat is.²⁸

Amikor a ház tele van ékszerekkel, ki kezkeskedhet értük?²⁹

A gazdagság és a dicsőséggel velejár a gond meg a büszkeség.

Mérsékelni magát, amikor valami jót tettünk és jön nyomában a tisztelet: út a mennyország-hoz.

10. fejezet.

A felbomlást el lehet kerülni, ha természeti és szellemi erőinket megóvjuk és erényesek vagyunk.³⁰

Megóvhatjuk ifjúságunkat, ha szenvedélyeinket fékezzük és mindenkor szelídséget tanúsítunk.³¹

Tiszták maradhatunk, ha lelkünket a tisztátalantól távol tartjuk.

Ismeretlenül élhetünk, ha az embereket csakis szeretettel kormányozzuk.³²

Megmenekülhetünk az elrozsdásodástól, ha a mennyország kapuját állhatatosan használjuk.³³

Zavartalanul és észrevétlenül élhetünk, ha lelkünk kristálytisza minden oldalról.

Az a legnagyobb erény, ha törekszünk a fejlődést előbbre vinni, ha teremtünk birtokvágy nélkül, ha cselekszünk jutalmat nem várva, és ha lelkünkkel mindjobban felemelkedünk önhitt törekvés nélkül.³⁴

²⁶ A bölcs nem okvetetlenkedik, hanem megnyugvással éli végig földi életét, ismervén annak igazi célját. Mint-hogy nem küzd önző célokért, ellenségei sem lehetnek.

²⁷ »A teve könnyebben átjut a tű fokán, mint a gazdag ember a mennyországba.« (Máté, XIX, 24.) A gazdag elméleti tudás nem nyitja meg az igazi életmegismerés kapuját. Az elme csak képzeteket és egymásután romba dülő elméleteket alkot, de igazi megismerésre nem vezethet. Csak az újjászületés vezet el bennünket a legfelső megismerésre, miként Jézus is mondja: »Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanem csak énáltalam.« (János, XIV, 6.) Vagyis: a lelkünkben lévő Krisztus-princípium feltámadásával igazi életmegismerésre jutunk.

²⁸ A lázas tudásvágy nem vezethet igazi megismerésre. A hivatalos tudomány őszintén megvallotta, hogy: »ignorabimus!« (Du Bois-Reymond.)

²⁹ Amíg az ember saját képzeleti világában él, amíg nagyon »gazdag«, ide-oda hánykolódik mindaddig, amíg újjá nem születik.

³⁰ Aki újjászületett, az a földi halál után nem »bomlik fel«, vagyis megtartja felsőbb öntudatát.

³¹ Gates amerikai tudós kimutatta, hogy a szenvedélyek méregeként hatnak az emberi szervezetre. Aki tehát szenvedélyektől ment, az az egészségét óvja meg.

³² Felsőbb megismeréssel bíró ember nem vágyik hírnévre. Cselekedeteinek rugója sem a hiúság, sem az önzés, hanem az egyetemes szeretet és felsőbb belátás.

³³ Aki tiszta életet él, el nem kárhozik.

³⁴ A legnagyobb erény: önzetlenül élni az elért felsőbb életmegismerés szerint. »Keressétek először Isten országát és annak igazságát, és a többi mind megadatik néktek.« (Máté, VI, 33.)

11. fejezet.

A kocsikerék harminc küllője, amely egyesül a kerékagyban, csak azáltal válik hasznavehetővé, hogy a kerékagy közepe ki van lyukasztva.

Az agyagos edények azért hasznavehetőek, mert belsejük üres.

Az ajtók és ablakok azért hasznosak a házban, mert kinyithatók.

A ház azért hasznos, mert üres.³⁵

A földi élet nem egyéb keresetnél; míg az érzékfölötti lét a szerzemény élvezete.³⁶

12. fejezet

A túlságos fénytől káprázik a szem, az erős dörejtől megsüketülhet az ember, az ínyes-kedés elrontja az ízt, az élvágy durvítja a lelket és a birtokvágy kísértésbe ejt minket.

Épp ezért a bölcs lelkéről gondoskodik, nem pedig érzékei kívánságairól.³⁷

Ezektől elfordul és csak a lelkének él.

13. fejezet.

A világi (külső) becsületesség meg a becstelenség egyaránt kútforrása a félelemnek.³⁸

A jósors és a balsors kialakul az emberek lelki mivolta szerint.³⁹

A becsületesség meg a becstelenséggel úgy vagyunk, hogy mivel a becstelenség megaláz, félünk tőle, akár nincs jelen (t.i. ha becsülnek), akár jelen van (t.i. ha nem becsülnek).

Így tehát a becsületesség és a becstelenség el nem választható a félelemtől, melyet egyformán szül mind a kettő.

A jósorsról meg a balsorsról pedig azt mondhatjuk: a személyt éri az egyik vagy a másik sors aszerint, hogy mit érdemel. Ha tehát személy nem léteznék, sors sem létezhetnék.⁴⁰

A jósors abba a helyzetbe juttathatja az embert, hogy uralkodjék egy darab ideig a földön.

De a szeretet erejével örökké uralkodhat az egész világon!⁴¹

³⁵ Ha a ház zsúfolásig tele volna, nem volna használható. A saját képzeleti világába elmerült emberben nincs hely a felsőbb világosság számára. Az önhietség ellentéte az élő hitnek.

³⁶ A földi élet fejlesztésünkre szolgál; a túlvilágban a földön szerzett lelki kincseinket élvezzük.

³⁷ Ismeri a földi élet igazi rendeltetését és épp ezért lelkének tökéletesítésére helyezi a fősúlyt. »Ha az ember elfordul a lelkében szunnyadó összes kívánságoktól és vágyaktól, legyőzi halandóságát és örökéletre ébred.« (Upanisad.) — »Boldogok, akiknek szíve tiszta, mert ők Istent fogják látni.« (Máté, V, 8.)

³⁸ Aki büszke arra, hogy az emberek tisztelik, retteg e tisztelet elvesztésétől; aki pedig szégyenli becstelenségét, fél megmaradni becstelen állapotában.

³⁹ »Ne ámítsátok magatokat: amit vettek, úgy arattok.« (Pál, II. Korint. IX. 6.) Az összes nagy vallások és a misztikusok hirdetik az erkölcsi világrend létezését. Ez a régi indusok »karmája«. (Lásd: Dr. Fr. Hartmann, Karma, oder Wissen, Wirken und Werden.) »A végzet is a gondviselésnek műve«, mondja Schelling. »Az ember (lelke) visszajön a földre, hogy arassa azt, amit vetett.« (Buddha.)

⁴⁰ Aki már kiemelkedett személyes öntudatából, az már nem cselekszik önakaratosan, és így »sorsnak« sem lehet kitéve.

⁴¹ Akiben egyetemes szeretet lakozik, nem követhet többé önző célokat és ilyképpen nem rabja a földi viszonyoknak. »Az Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad és az Isten öbenne.« (I. János, IV, 16.)

14. fejezet.

A Világosság az, amit nem láthatunk, bármennyire fürkésszük is.⁴²

A Csend az, amit nem hallhatunk, akárhogy figyelünk is rá.⁴³

Az Üresség az, amit meg nem tapinthatunk, ha utána nyúlunk is.⁴⁴

Mivel mindez a Nagy Ismeretlen, ennél fogva a Nagy Egységnek, Taonak, tekinthetjük.⁴⁵

A Tao nem fényes fent és nem sötét lent.⁴⁶

A Tao tevékenysége határtalan, de meg nem nevezhető.⁴⁷

Amikor Tao magából kilép, ugyancsak magához tér vissza.⁴⁸

Így nyilatkozik meg és ölt alakot a Nagy Ismeretlen.

Ez a kifürkészhetetlen titok.

Ha előtte megyünk, nem látjuk az ábrázatát.

Ha utána járunk, nem látjuk a hátát.

És mégis megtalálta az utat az, aki Taonak ősrégi bölcsessége szerint él.⁴⁹

⁴² A felsőbb szellemi lét világosságát testi szemünkkel nem láthatjuk.

⁴³ A felsőbb lét ránk nézve »csendes«, mert nem hallhatjuk.

⁴⁴ A felsőbb lét ránk nézve »üresség«, mert érzékeinkkel nem észlelhetjük.

⁴⁵ Az előttünk még ismeretlen legfelső életprincípium (világszellem) tudatában a végtelen élettenger teljes egységének a megismerése él a misztikus bölcselők szerint.

⁴⁶ A megkülönböztetések szüleményei az emberi elme képzeletének.

⁴⁷ Az Istenség tevékenységének mivoltát emberi elme fel nem foghatja. »Ami Istenben vagyon, senki nem tudja, hanem csak az Istennek Lelke.« (Pál. I. Korint. II, ír.)

⁴⁸ Az Istenség (legfelső életprincípium) nem léphet ki az egyetlen egy életből, mert egységet alkot vele. »Egy az Isten és mindeneknek Atyja, ki mindenek felett vagyon és mindenek által és tibennetek mindenitekben.« (Pál, Eféz. IV, 6.)

⁴⁹ Aki a saját lelkében élő felső életprincípium szavát (»lelkiismeretét«) követi, az fokozatosan felsőbb megismerésre jut. Ha feltámad lelkünkben »Krisztus«, megismeri »Mennyei Atyját«. Vagyis: *az újjászületett ember öntudata nem egyéb, mint isteni önmegismerés (teozófia)*. »Krisztus mibenünk a megváltás titka és ezen dicsőségnek reménye,« mondja Jézus. (Pál, I. Kolos. I, 27.)

15. fejezet

A régi bölcsek igen jártasak voltak az isteni mélységek titokzatos ismeretében.

Mivoltuk mélysége kifürkészhetetlen volt.

Mélységük oly nagy volt, hogy el sem képzelhetem magamnak.

Oly körültekintők voltak, mint az az ember, aki áradozó folyón kel át.

Oly óvatosak voltak, mint az az ember, ki környezetétől tart.

Oly figyelmesek voltak, mint az idegenben utazó.

Oly engedékenyek voltak, mint a hó a nappal szemben.

Oly igénytelenek voltak, mint az imént vágott fa.

Oly szerények voltak, mint a csendes völgy.

És oly mélyek voltak, mint a mélységes víz.

Nemde, a zavaros vizet azáltal tehetjük átlátszóvá, hogy nyugodni hagyjuk?⁵⁰

Nemde, valamely mozdulatlan tárgyat azáltal megindíthatunk, hogy mozgatni kezdjük?⁵¹

Mindazok, kik ezen az úton haladnak, nem szorulnak többé megújulásra.⁵²

Mivel mentek minden önhittségtől, megöregszenek anélkül, hogy újra kellene őket megtölteni.⁵³

⁵⁰ Ha az ember lemond kapaszkodó önakaratáról és megnyugvást talál élő hitében, mindjobban közeledik az isteni önmegismeréshez. Jakob Böhme keresztény misztikus ezt mondja: »A te saját látásod, hallásod és akaratod akadályoz abban, hogy lásd és halljad az Istenséget.«

⁵¹ Ha a lelkünkben szunnyadó felsőbb szellemi erőinket »mozgatjuk«, gyakoroljuk, mindinkább ébrednek. »Akik a lélek szerint járnak, azok bölcsek.« (Pál, Róm. VIII, 5.)

⁵² Nem szorulnak többé újabb reinkarnációkra (lásd: A. Besant, Die Reinkarnation oder Wiederverkörperung), mert befejezték »földi iskolájukat« és átléptek felsőbb létbe. »És a vakok látni, a sánták járnak, a süketek hallani fognak.« (Máté, XI, 5.) A reinkarnációban való hit nemcsak a buddhisták, brahmanisták stb. körében van elterjedve ősidők óta, de egyik alaptana volt állítólag az őskeresztény vallásnak is. (Lásd: Blavatsky, »Geheimlehre« [Secret Doctrine], III. kötet.)

⁵³ Aki önhitt személyes öntudatából egyetemes isteni öntudatra ébredt, az végképpen befejezte földi pályafutását és nem reinkarnálódik többé a földön. »Krisztus mibennünk a *megváltás titka* és ezen dicsőségnek reménye,« mondja a Szentírás.

16. fejezet.

Önts ki lelkedből mindent, és azután maradj meg ott, ahol vagy.⁵⁴

Az összes dolgok egyaránt alakot öltenek az életben; de hová látjuk őket ismét visszatérni? Minden gyökerestül elenyészik, miután egy darab ideig virágzott.

Ezt a visszavonulást az őseredethez békének nevezik, és nem más, mint visszatérés az elkerülhetetlenhez.⁵⁵

Ezt a visszatérést az elkerülhetetlenhez, fenntartásnak nevezik.⁵⁶

Aki e fenntartást ismeri, az jogosan »fényesnek« nevezhető.⁵⁷

Aki e fenntartást megismerte, az nem hosszabbítja meg többé szenvedéseit.⁵⁸

Aki e fenntartást ismeri, az a Nagy Lélekhez tartozik.⁵⁹

Akinek lelke nagy, az uralkodik.⁶⁰

Aki uralkodik, az fejedelem.

Mivel fejedelem, azért mennyei lény.

Mínthogy mennyei lény, azért Tao.⁶¹

És mivel Tao, azért örökkévaló. Ha teste el is porlad, mégsem károsodik.⁶²

⁵⁴ Vagyis: tisztulj meg és karold át egész lényeddel a felsőbb megismerésedet. Eckehart keresztény misztikus ezt mondja: »Tégy félre mindent, ami nem isteni, és így csak az fog megmaradni, ami isteni.«

⁵⁵ Az »elkerülhetetlen« az isteni örökkévalóság. »Nem tudjátok-e, hogy ti az Istennek temploma vagytok és hogy Istennek Lelke lakozik tibennetek?« (Pál, I. Korint. III, 16.)

⁵⁶ Akinek öntudatában felébredt az örökkévalóság tudata, az befejezte földi pályáját és nincs többé alávetve újabb reinkarnációknak.

⁵⁷ Mert az igazi megismerés örök fényében él.

⁵⁸ Nem követ el többé olyan tetteket, amelyek szenvedést okoznak.

⁵⁹ Felsőbb megismeréssel bír, mint amilyen a korlátolt személyes öntudat. »Élek pedig nem én, hanem él én-bennem Krisztus.« (Pál, Galac., II, 20.)

⁶⁰ Nincs kitéve alsóbb lelki erők zsarnokságának.

⁶¹ Feltámadt benne »Isten fia«: Krisztus, az istenember; vagyis: isteni önmegismerésre jutott. »Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki nem mehet az Atyához, hanem csak énáltalam.« (Tános, XIV., 6.)

⁶² Megszűnt emberi lény lenni. »Aki elveszti az ő életét énértem, megtalálja azt.« (Máté, X, 39.)

17. fejezet.

Az emberiség első korszakában felismerték az emberek feljebbvalóikat.⁶³

A másodikban szolgáltak és hízelegtek nekik.⁶⁴

A harmadikban félték tőlük.⁶⁵

A negyedikben megvetették őket.⁶⁶

Ahol hiányzik a hit, ott nincsen meg a bizalomkeltő erő sem.⁶⁷

Mily óvatosak voltak régente az emberek kifejezéseikben!

És ha valami jót cselekedtek, azt mondták: »Hívek vagyunk természetünkhöz!«⁶⁸

18. fejezet.

Ha elvész a nagy Tao ismerete, az emberek a könnyörületességhez és a kötelességtudáshoz tartják magukat felebarátaikkal szemben.

Ha a földi bölcsességnek hódolnak az emberek, elszaporodnak a tudákosok.

Ha a családi szoros kötelék meglazul, helyébe lép a gyermekek kötelessége meg a szülők elnézése.

Ha nagy a világon a békétlenség, mindenütt felbukkannak a honmentők.⁶⁹

⁶³Az okkultizmus szerint az emberiség a történelem előtti időkben, mikor még a rég elsüllyedt világrések (Atlantisz stb.) léteztek, nem volt olyan anyagi érzelmű, mint később, és épp ezért felismerhette »feljebbvalóit«, t.i. igazi szellemi lényét. (Scott-Elliot: Atlantis és Blavatsky: Geheimlehre.)

⁶⁴ Később antropomorfikus »isteneket« imádtak.

⁶⁵ Félték a fejlődéssel egybekötött »sorscsapásoktól«.

⁶⁶ Ha az emberek azt tapasztalják, hogy az »isten akarat« nem hallgat az ő önző kívánságaikra, elfordulnak az »istenimádástól«. Nem tudják, hogy az »Isten«, akit imádtak, tulajdonképpen az ő *saját képükre* alkotott bálvány volt. A világszellem akarata megmásíthatatlan. »Amit én cselekszem, azt te most nem tudod, de ezután megtudod.« (János, XIII, 7.) Vagyis: ha az ember újjászületik, behatol a mindenség külső leple alatt rejtőző világtitkokba.

⁶⁷ Akiben még nincs élő hit, annak bizalma sem lehet a lélek halhatatlanságában és fényes jövőjében. »A külső ember fel nem foghatja Istennek Lelkét, mert ő néki bolondságnak tetszik.« (Pál, I. Korint. II, 14.)

⁶⁸ Vagyis: igazi, felsőbb természetünket követjük.

⁶⁹ Míg az emberek igazi megismeréssel nem bírnak, kénytelenek aszerint a belátás szerint eljárni, amely fejlettségi fokuknak megfelel.

19. fejezet.

Ha az emberek lemondának önhitt szenteskedésükről meg önakaratos bölcselkedésükről, nagy javukra válnék.⁷⁰

Ha lemondának az önakaratos kegyosztásról és önhitt cselekvésről, visszatérnének igazi természetükhöz.⁷¹

Ha lemondának kitüntetésekről és a nyereségvágyról, elpusztulnának a tolvajok.⁷²

E három önhitt dolog istápolása sikerre nem vezethet.⁷³ Ezért hát szálljanak ez önhitt dolgok vissza oda, ahonnan kiindultak.

Te pedig támadj föl veled született egyszerűségdben, ismerd meg az igazságot, fékezd önzésedet és rázd le magadról a dicsőségvágy béklyóit!

20. fejezet.

Mondj le tudákoságodról és megszabadulsz a gondoktól.

Az »ámbár« és az »igen« között való különbség elvégre is nem nagy.⁷⁴

Segédkezzél te is, hogy az emberek megkülönböztessék a jót a rossztól.

Mert, bizony, e megkülönböztetés dolgában mindenkor gondosnak kell lennünk.

Sajnos azonban, az embereknek sohasem akaródzik megszabadulni dőreségüktől.

És oly sok dicsőségvágy van bennük!

Magamra vagyok hagyva szerénységemben, mert nem óhajtok feltűnni.

Olyan fejletlen vagyok, mint valamely kis gyermek.

Otthonom sincs, akárcsak valamely árvának.

Az emberek mind bővelkednek javakban, én pedig teljesen szegény vagyok.⁷⁵

Es milyen tudatlan meg korlátolt vagyok: nem tudok már eligazodni!

Mindenki tündöklük tudásával, csak én vagyok sötétségben.

Mindenki tud megkülönböztetni, én azonban képtelen vagyok tájékozódni.⁷⁶

Hullámzó, mint a tenger, és nyugtalanul ide-oda vetődöm szüntelenül.

Mindenki tud érvényesülni; csak én vagyok mellőzve és kiközösítve.⁷⁷

Az emberek elfordulnak tőlem; de azért boldognak érzem magam *Anyámnak* keblén!⁷⁸

⁷⁰ Ha az ember végül átlátja, hogy önakaratos tudásvágya nem vezethet igazi megismerésre, ha megvallja magának, hogy »csak azt tudom, hogy semmit nem tudok« (Sokrates), közeledik szellemi újjászületéséhez. Szépen fejezi ki ezt Goethe: »Lange hab' ich mich gesträubt, endlich gab ich nach: wenn der alte Mensch zerstäubt, wird der neue wach. Aber wenn du diess nicht hast, dieses: *Stirb und werde!* — bist du nur ein trüber Gast auf der dunkeln Erde.«

⁷¹ Aki átérzi az élet egységét, az nem csak egyes emberekkel rokonszenvez, hanem szeretettel van eltelve az összes emberek iránt. Cselekvésének rúgója nem az önhittség többé, hanem a felsőbb megismerés.

⁷² Ha megszűnnék az önzés, könyörtelen életküzdelem sem lehetne.

⁷³ Míg az ember önző, nem juthat igazi megismerésre.

⁷⁴ Az emberi elme okoskodása a maga-alkotta fogalmakból táplálkozik. Igazi tudás csak akkor támad az ember lelkében, amikor megszületett benne »Krisztus«, a felsőbb isteni öntudat, miként a Szentírás is mondja: »Krisztus mibennünk a megváltás titka és ezen dicsőségnek reménye.« (Pál, I. Kolos. I, 27.)

⁷⁵ »Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országai.« (Máté apóst. V, 3.) Aki átszellemült életet él, az a kíméletlenül harcoló önző emberek között »kis gyermeknek«, »árvának«, »szegénynek« érzi magát. Rálépett a »keresztútra«, mely őt igazi megismerésre, feltámasztásra vezet. »Aki fel nem veszi az ő keresztjét és úgy nem követ engemet, az nem méltó énhozzám.« (Máté, X, 38.) És: »Aki elveszti az ő életét énértem, megtalálja azt.« (Máté X, 39.)

⁷⁶ »Azt tudom, hogy semmit nem tudok.« (Sokrates.)

⁷⁷ Az átszellemült ember nem töri magát földi dolgokért. »Ha valaki ti köztetek az első akar lenni, legyen a ti szolgátok.« (Máté, XX, 27.)

⁷⁸ Boldogítja a lelkében élő hit, a felsőbb megismerés. »Boldogok, akik éheznek és szomjúhozni az igazságot, mert ők megelégtetnek.« (Máté, V, 6.)

21. fejezet.

A legnagyobb erény az, hogy csakis Tao szavát kövessük.⁷⁹

Tao felfoghatatlan és kifürkészhetetlen.⁸⁰

De jóllehet felfoghatatlan és kifürkészhetetlen, megnyilatkozik szemmel látható teremtése útján.

Tao mélységes és homályos, de van igazi lényege.

Örök időktől fogva mind mostanig változatlan maradt a lényege.⁸¹

Ez a lényege benne van az összes teremtményekben is, amióta csak léteznek.⁸²

És hogyan tudhatom meg a teremtmények eredetét?

Csakis Tao segítségével!⁸³

22. fejezet.

Aki alázatos, mindvégig részesül védelemben.⁸⁴

Aki meghajtja magát, az ki fog egyenesedni.⁸⁵

Aki kiömlik, megtelik.⁸⁶

Aki elkopik, megújhodik.⁸⁷

Aki meghódol, fel fog emelkedni.⁸⁸

Aki önakaratosan felemelkedik, kénytelen lesz megalázkodni.⁸⁹

Épp ezért a bölcs az élet egységét tartja szem előtt és így követésre méltó példát mutat mindenkinek.

A bölcs nem dicsekvő és épp ezért tündöklük.

Nem önző és épp ezért dicsérik. Nem hiú és épp ezért becsülik.

Nem gőgös, és épp ezért tisztelik.

És mivel senkivel sem vetélkedik, nincs ellensége.

A régi mondás, hogy: »Aki alázatos, mindvégig részesül védelemben«, valóban nem üres szólam, mert az alázatos ember kétségkívül békében visszatér igazi hazájába.⁹⁰

⁷⁹ »Én vagyok a világ világoossága; aki engem követ, nem jár sötétségben.« (János, VIII, 12.)

⁸⁰ »A külső ember fel nem foghatja Isten Lelkét, mert ő néki bolondságnak tetszik.« (Pál apost., I. Korint. II, 14.)

⁸¹ »Az Ige kezdetben Istennél vala.« (János, I, 2.)

⁸² »Nem tudjátok, hogy ti Istennek temploma vagytok és hogy Istennek Lelke lakik bennetek?« (Pál, I. Korint. III, 16.) »Az ember nem gondolkodhat eléggé magasztosan az emberről.« (Kant.) »Isten, ember, világ, azonos fogalmak lényegükre nézve.« (Rembrandt als Erzieher című munka.) Egy régi görög bölcs azt mondja, hogy mindig, mikor emberekkel találkozik, meghajtja magát lelkében a bennük lakozó Istenség előtt.

⁸³ Ha feltámad bennünk »Krisztus«, isteni önmegismerésre jutunk. »Én és az Atyám egy vagyunk.« (János, X, 30.) »Az Atyát senki nem ismeri, hanem csak én.« (Máté, XI, 27.)

⁸⁴ Aki alázatos saját felsőbb megismerésével szemben, mindjobban átszellemlül.

⁸⁵ Aki megnyugvással viseli »keresztjét«, kiemelkedik alsóbb lelki állapotából.

⁸⁶ »A te saját látásod, hallásod és akaratod akadályoz abban, hogy lásd és halljad az Istenséget.« (Jakob Böhme.)

⁸⁷ Ádámnak (az embernek) kisebbednie, Krisztusnak (az istenembernek) nagyobbodnia kell, mondják a keresztény misztikusok.

⁸⁸ Aki lemond önakaratáról, könnyebben jut felsőbb öntudatra.

⁸⁹ Az önakaratos emelkedés képzelődés. Átszellemlülni csak lemondás révén lehet. »Nincs más út az örökélet-hez, mint a keresztét.« (Kempis Tamás.)

⁹⁰ Aki mindvégig hű marad, az megtartatik, mondja a Szentírás.

23. fejezet.

Mérsékeld magad a beszédben, hogy fenntartsd magad.
A zivatar nem tart reggelig.
Nem szokott esni egy napnál tovább.
Kié a hatalom a zivatar és eső fölött, ha nem az égé meg a földé?
Es ha az ég meg a föld képtelen e dolgokat egyhuzamban soká fenntartani, hogyan lehetne szertelen az ember?⁹¹⁴⁾
Ha az ember mindenben egyezik Taoval, azonossá válik vele.⁹²²⁾
Az erényes ember egyesült az erénnyel.
A bűnös ember egyesült a bűnnel.
Aki elmerült Taoban, azt örömmel üdvözlik Taonak tisztelői.
Aki azonos az erénnyel, azt szívesen fogadják az erényesek.
Aki pedig azonos a bűnnel, annak örömet szolgálnak bűnnel a bűnösök.
Mert ahol bizalom nincs, ott bizalom nem támadhat.

24. fejezet.

Aki lábujjhegyen áll, ingadozik.⁹³¹⁾
Aki másba kapaszkodik, visszamarad.⁹⁴²⁾
Az önragyogás nem tündöklük.
Az önmegbecsüléssel nem juthatunk igazi tisztelethez.
Az öndicséret érdem nélkül való.
Aki önmagát felemeli, hiába teszi.
Mindennek semmi köze sincs Taohoz.
Épp ezért távol tartják magukat a Taotól áthatott bölcssek mindezeketől.

⁹¹ Az embernek meg kell térnie lelkében, mert különben rabja marad szenvedélyeinek és vakságának.

⁹² Akinek lelkében felébred az isteni szellem- principium, az isteni önmegismerésre jut. »Élek pedig nem én, hanem él énbennem Krisztus.« (Pál, Galac. II, 20.) »Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki nem mehet az Atyához, hanem csak énáltalam.« (János, XIV, 6.) »Ami Istenben vagyok, senki nem tudja, hanem csak az Isten Lelke.« (Pál, I. Korint. II, **IX.**)

⁹³ Az önakaratos erőlködés hiábavaló.

⁹⁴ Aki másokra támaszkodik, még gyöngye.

25. fejezet.

Mielőtt az ég és föld alakot öltött volna, a világ eredeti egyszerűségében rejtett.
A mindenség zavartalan volt és felfoghatatlan.
Magában létezett végtelen egységében.
Végtelen egységében semmi korlátai nem voltak.
Az életnek ezt az egységes állapotát Egyetemes Anyának kell tekintenünk.⁹⁵
A nevét nem tudom; de elnevezem Taonak.
Ha meg kell jelölnöm valamely tulajdonságát, azt mondom, hogy: végtelen.
Mivel végtelen, azt mondom, hogy kifürkészhetetlen.
Mivel kifürkészhetetlen, azt mondom, hogy megközelíthetetlen.
Mivel megközelíthetetlen, azt mondom, hogy mindenütt jelen van.
És ilyképpen a Tao a legfelsőbb;
 az ég a legfelsőbb;
 a föld a legfelsőbb;
 a fejedelem a legfelsőbb.⁹⁶
A világegyetemben négyféle uralom van; de a kormányzat egyetlen egy.
Az ember alá van vetve a földnek.
A föld alá van vetve az égnek.
Az ég alá van vetve Taonak.
Tao pedig önmagát kormányozza.⁹⁷

26. fejezet.

A nehézség alapja a könnyűségnek.⁹⁸
A nyugalom alapja a mozgásnak.⁹⁹
A bölcs sohasem veszíti el benső támasztékát és nyugalmát.¹⁰⁰
Még ha gyönyörű palotái is vannak, békésen és ragaszkodás nélkül él bennük.
Miért is játszanék egy dúsgazdag király, kinek sok szolgája van, értéktelen dolgokkal?¹⁰¹
Könnyelműségével elveszítené szolgálait és áll- hatatlanságával a trónját.¹⁰²

⁹⁵ A látható mindenség külső megnyilatkozása a láthatatlan Örökkévalóságnak.

⁹⁶ Az egész világegyetem egyetlen egy végtelen, öntudatos léte.

⁹⁷ Az Istenség (világszellem, legelső életprincipium) a mindenségnek korlátlan törvénye. »Egy az Isten és mindeneknek Atyja, ki mindenek felett vagyon és mindenek által és tibenetek mindenitek- ben.« (Pál, Eféz. IV, 6.)

⁹⁸ A nehézségek leküzdésével mindinkább könnyebbé válik fejlődésünk útja.

⁹⁹ Gondolataink és vágyaink bensőnkben nyugvó okokból keletkeznek.

¹⁰⁰ A bölcs elfordul a vágyakat stb. gerjesztő külső léteitől. »Szüntelenül imádkozzatok.« (Pál, I. Thess. V, 17.)

¹⁰¹ A benső kincssel bíró ember nem helyezhet súlyt mulékony dolgokra. »Ne gyűjtsetek kincset e földön, melyet a rozsda és moly megemészt.« (Máté, VI, 19.)

¹⁰² Ha nem élne felsőbb belátása szerint, újra rabjává válnék az alsóbb lelki erőknek.

27. fejezet.

Aki helyesen jár, annak nyomában föl nem kavarodik a por.
Aki helyesen beszél, nem támaszt ellenmondást.
Aki helyesen tud számolni, nincs szüksége számtanra.
A szorgos őrnek nem kellene rekeszek, de azért senki sem férhet ahhoz, amit csukva tart.
A helyesen megkötni tudóknak nincs szükségük kötélre, de azért senki sem oldhatja föl azt, amit megkötöttek.¹⁰³
A bölcs állandó és jótékony segélyforrás felebarátai számára.
Senkit sem taszít vissza.
Jól tud fenntartani mindent.
Semmit sem vet meg.
Értelme mindenre kiterjed.
A jó emberek oktatják egymást kölcsönösen; a rossz emberek pedig azoneyek a földdel, melyben tarkáinak.
Aki nem tiszteli tanítóját, és azt, amiből merít, meg nem becsüli, csak önmagát ámítja, még ha bölcsnek is képzelné magát.¹⁰⁴
Mindez épp olyan fontos, amilyen különös.

28. fejezet.

Az az ember, aki elérve férfikorát, a női tulajdonságokat is ápolja lelkében, olyan lesz, mint a hatalmas birodalmi csatorna.¹⁰⁵
Az isteni erő sohasem fogja őt elhagyni, mert átjáróul szolgál neki. Ilyen ember újra gyermekké válik.¹⁰⁶
Aki sötétségben marad, jóllehet megismerte a világosságot, fényleni fog mindenki számára.¹⁰⁷
És mivel mindenki számára fénylik, nem fogja elkerülni az isteni erő, és visszatér majd a tökéletes léthez.¹⁰⁸
Aki szerény, jóllehet az isteni dicsőséget megismerte, olyan, mint a termékeny völgy.
Es mivel termékeny völgy, el fogja tölteni az isteni erő, és visszavonul majd az egyszerű ösélethez.
Ez az egyszerű ösélet az, ami külsőleg megnyilatkozáván, megteremti a számtalan életformákat.
A bölcs, aki ezt fel tudja fogni, az összes uralkodók közül a legnagyobb.
És végül: a tökéletes kormányzat az, amely senkit sem mellőz vagy károsít.¹⁰⁹

¹⁰³ Felsőbb belátással bíró ember helyesen tud cselekedni nagyobb emberismerete következtében.

¹⁰⁴ Aki nem tiszteli a lelkében élő felsőbb megismerést, hanem önhitt okoskodását követi, az lassítja fejlődését.

¹⁰⁵ Akiben ész a szeretettel párosul, az mindinkább átszellemül és »csatornává« lesz az isteni bölcsesség (*teozófia*) számára.

¹⁰⁶ »Akik Isten Lelkétől vezéreltetnek, azok Istennek fiai.« (Pál, róm. VIII, 14.)

¹⁰⁷ Ki fog hatni az emberekre nagyobb fejlettségénél fogva.

¹⁰⁸ A tökéletes lét a *nirvána*, amelybe csak az juthat be, aki kiemelkedett alsóbb lelki állapotából és mindentudóvá vált. »Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes.« (Máté, V, 48.)

¹⁰⁹ A mindenséget kormányzó világszellem nem »mellőzhet« semmit, mert minden, ami van, *benne van*. »Egy az Isten és mindeneknek Atyja, ki mindenek felett vagyon és mindenek által és tibennetek mindenitekben.« (Pál, Eféz. IV, 6.)

29. fejezet.

Könnyen belátható, hogy az az ember, aki önkéntesen akarná megjavítani a világot, soha sem készülne el munkájával.

Az emberek lelkét faragni nem lehet.¹¹⁰

Mert aki önkéntesen óhajt javítgatni, az csak ront.

Hiszen, ha az egyik előbbre megy, a másik hátramarad.

Ha az egyik nekilendül, a másik alábbszáll.

Ha az egyik megerősödik, a másik meggyengül.

Ha az egyik támogatásban részesül, a másik szükségképpen mellőzésnek van kitéve.

Épp ezért a bölcs távol tartja magát minden vakbuzgóságtól és meggondolatlanságtól.¹¹¹

30. fejezet.

Aki a fejedelemnek Tao szellemében segédkezik, megadásra kényszeríti a magukra hagyott alattvalókat.¹¹²

Cselekedetének következményeitől nincs oka félnie.

A jó harcos bátor ott, ahol szükséges, de hiúságból nem teszi ki magát veszedelemnek.

Bátor, ha szükséges, de lenyűgözni nem szokott senkit.

Bátor, ha szükséges, de nem szokott dicsekedni.

Bátor, ha szükséges, de büszkélkedni nem szokott.

Bátor, ha szükséges, de nem erőszakoskodik.¹¹³

A vakbuzgóság csak árt, mert Tao nem-ismeréséből ered, és így hiábavaló.¹¹⁴

31. fejezet.

A fegyver, noha díszül szokott szolgálni, nem való az üdvösségre vágyónak, és mindenkire nézve egyaránt félelmetes.

Épp ezért a Taotól áthatott ember óvakodik ott letelepedni, ahol fegyverek vannak.

Béke idején bal oldalon hordják a kardot (hüvelyben).

Az előkelő ember is balra teszi otthonában a díszhelyet.¹¹⁵

A harcos azonban, aki ütközetbe vonul, a küzdő jobb kezért rajong.

A fegyverek nyomában baljóslat jár.

A felvilágosodott ember csak akkor nyúl fegyverhez, ha el nem kerülheti.

Legfőbb óhaja a békesség.

Nem ujjong, ha győzedelmeskedik.

Aki győzelmén ujjong, az örvend felebarátainak elpusztulásán.

Aki pedig ilyesmin örvend, nem alkalmas arra, hogy uralkodjék a földön.

A háború sok bánatnak és könnynek a forrása.

Épp ezért a győzelmes hadsereg útja olyan, mint a temetkező gyászmenet.

¹¹⁰ A vak lelkeket nem lehet erőszakosan felébreszteni, míg a bennük lévő »isteni szikra« ki nem gyullad. »A külső ember fel nem foghatja Isten Lelkét, mert ő néki bolondságnak tetszik.« (Pál, I. Korint. II, 14.)

¹¹¹ Megértéssel tekint az emberi fejlődés folyamatára.

¹¹² Aki »lelki fejedelmének« kész szolgálni, legyőzi az alsóbb lelki erőket.

¹¹³ Az átszellemülő lélek megvívja fejlődésének harcát, de nem erőszakoskodik. A beállott eredményekkel nem dicsekszik.

¹¹⁴ Aki erőszakolni próbálkozik fejlődését, az még nem látja át a fejlődési folyamat célszerűségét.

¹¹⁵ Szokás a régi kínaiaknál.

32. fejezet.

Tao, az örökkévaló egység, meg nem nevezhető.¹¹⁶

A számtalan világok mind benne vannak ez egységben és nem kívüle.

Ha valamely fejedelem elmerülhetne Tao eredeti egyszerűségébe, az egész világ örömet alávetné magát neki.

Mind az ég, mind a föld egyesülnének, hogy táplálják őt.

Mindenki kényszer nélkül találná meg természetes helyét.

Tao nem tesz különbséget az emberek között és nem osztályozza őket, mert hiszen minden őbenne él.

Tao bölcsessége nem ismer ember alkotta megkülönböztetéseket.

Tao olyan viszonyban van a külső világgal, mint a nagy tenger a völgyben csörgedező patakokkal és a feléje siető folyókkal.¹¹⁷

33. fejezet.

Aki másokat felismer, okos.

Aki önmagát felismeri, bölcs.¹¹⁸

Aki másokat legyőz, erős.

Aki önmagát legyőzi, hatalmas lelkű.

Aki megelégedett, gazdag.

Aki célt tűzött ki magának, gyorsan halad.

Aki, ha közeleg a halál pillanata, birtokában van lelke tisztaságának, meghalván, örökéletbe lép át.¹¹⁹

34. fejezet.

A végtelen Tao mindent áthat.

Az összes élet Taoból táplálkozik és benne talál menedéket.

Tao mindent véghezvisz.

Szeretettel táplálja a mindenségét.¹²⁰

Nem ismer sem dicsőségvágyat, sem önzést.

A legalázatosabbnak mondható.¹²¹

Végezetül őhozá tér vissza minden, de azért ennek révén nem gyarapodik.

Tao a legfelsőbb hatalom.

Épp ezért a bölcs szüntelenül óvakodik az önhitt felmagasztalástól.

De épp ily módon jut igazi nagyságra.¹²²

¹¹⁶ A végtelen világsszellemről nem alkothatunk magunknak fogalmat. Csak ha kiemelkedtünk személyes öntudatunkból, ha újjászülettünk, ébred föl lelkünkben a felsőbb életmegismerés, ami nem egyéb, mint isteni önmegismerés. »Aki az Istent akarja látni, annak Istenné kell válnia,« mondja Plotinos. »Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes.« (Máté, V, 48.)

¹¹⁷ A világsszellemből indult ki és hozzá tér vissza minden. »Én vagyok a kezdet és a végezet.« (János, Jelen. I., 8.)

¹¹⁸ Aki valóban felismerte igazi lényét, az isteni önmegismerésre jutott.

¹¹⁹ Aki teljesen befejezte »földi iskoláját«, nirvánába lép át. Lásd: A. Besant, Uralte Weisheit (Ancient Wisdom).

¹²⁰ »Az Isten szeretet.« (I. János ap. IV., 8.)

¹²¹ Odaadólag táplálja egész mindenségét.

¹²² Kiemelkedik a korlátolt személyes öntudatból és határtalan isteni öntudatra ébred. »Aki sokfélét tud, semmit nem tud; de aki az Egységet megismeri, mindent tud.« (Paracelsus.)

35. fejezet.

Ha Tao ismerete lakoznék az emberek szívében, megváltoznék az egész világ.
Meggzúnnék a szenvedés és a lélek megtelnék csodálatos nyugalommal.
De az emberek lármás táncvigmakra vágyódnak. Tao ismerete nincs ínyükre.
Mert szemük nem látja és fülük nem hallja Taot.¹²³
És mégis kimeríthetetlen Tao szelleme.¹²⁴

36. fejezet.

A természet akadékoskodása nem egyéb, mint fokozatos erőgyarapodás.¹²⁵
Akit a természet gyöngíteni óhajt, azt előbb megerősíti.
Akit megalázni óhajt, azt előbb felemeli.
Akit megfosztani óhajt, azt előbb gazdagítja.¹²⁶
Ezt nevezem én rejtett összhangnak vagy megdicsőülésnek.¹²⁷
Az, ami eleinte lágy és gyöngé, legyőzi lassankint a kemény és erős természetet.¹²⁸
De meg kell fontolni, hogy miként a halat sem lehet veszedelem nélkül a szárazföldre bízni,
épp úgy a birodalom fegyverzetét sem lehet veszedelem nélkül vakon rábízni az alattvalókra.¹²⁹

37. fejezet.

Tao önmagában nyugszik, de azért szülőanya az egész mindenségnek.¹³⁰
Ha a fejedelmek és uralkodók Taotól át volnának hatva, az emberiség szemlátomást tökéletesednék.
A fel-felmerülő érzéki vágyak mindjobban meghátrálnának Tao ismerete elől.¹³¹
A vágyakozás és vétkezés megszűnnék és helyébe lépne a lelki nyugalom.
És ilyképpen az emberiség teljesen újjászületnék.

¹²³ Az át nem szellemült ember nem hatolhat be a mindenség külső leple alatt rejtőző isteni titkokba.

¹²⁴ Lényege az egész mindenségnek.

¹²⁵ A földi lét lelki fejlődésünkre szolgál.

¹²⁶ Lelki fejlődésünk során elérünk egy-egy állapotot, hogy azt ismét elhagyjuk és tovább fejlődjünk.

¹²⁷ A tövises emberi fejlődés folyamata lelki megdicsőülésre vezet. Ez a célszerűség a »rejtett összhang«.

¹²⁸ A bennünk lévő »isteni szikra« lassankint kigyullad és legyőzi reinkarnációink során az alsóbb természetünket. »Ádám kisebbedik, Krisztus nagyobbodik«. (Keresztény misztikusok.)

¹²⁹ Az átszemlélt ember (a mikrokozmosz, a »birodalom«) ne bizza rá »fegyverzetét« (akarát) az »alattvalókra« (alsóbb erők, szenvedélyek), hanem tartsa meg őket »uralkodója« (felsőbb megismerése) számára.

¹³⁰ Amint a nap sem száll le a földre, noha éltetője az egész nagy természetnek, úgy a legfelső világszellem sem lép ki kozmikus öntudatából, és mégis az egész mindenségnek a fenntartója. (Lásd Eckehart keresztény misztikus írásait.) »Egy az Isten és mindeneknek Atyja, ki mindenek felett vagyon és mindenek által és tibennetek mindenitekben.« (Pál, Eféz. IV, 6.)

¹³¹ Vagyis: »Krisztus nagyobbodnék, Ádám kisebbednék.« (Keresztény misztikusok.)

MÁSODIK KÖNYV.

38. fejezet.

Az igazi, isteni erényt nem szabad összetéveszteni a közönséges, világi erénnyel, mert nagy köztük a különbség.¹³²

A közönséges erényt általában ismerik, de nincs meg benne amannak igazi lényege.

Az igazi erény magától megnyilvánul anélkül, hogy érdemeket óhajtana szerezni.

A közönséges erény számító és kitüntetésekre vágyik.

Az igazi jóindulat cselekszik dicsekvés nélkül; szintúgy az igazi igazságosság is tesz, de semmit nem követel.

A közönséges erény haszonleső és épp ezért meg sem becsülik igazán.

Ez a tetszelgő erény csak merő látszata Taonak és épp ezért csak az emberek sokaságának való.

A bölcs szilárd alapra helyezkedik és nem támaszkodik a látszatra.

A látszattól elfordul és átkarolja a valót.¹³³

39. fejezet.

A végtelen, egyetlen Tao ősidőtől fogva táplálja az ég tisztaságát, a föld szilárdságát, a szellemek bölcsességét, a völgyek termékenységét, a teremtmények életét, a fejedelmek és uralkodók hatalmát.

Mindennek a kútforrása a végtelen Tao.¹³⁴

Tao nélkül elhomályosodnék az ég tisztasága, szétmállanék a föld szilárdsága, elenyésznék a szellemek bölcsessége, megszűnnék a völgyek termékenysége, megsemmisülne a teremtmények élete, és romba dőlne a fejedelmek és uralkodók hatalma.¹³⁵

Ebből láthatjuk, hogy a földi dicsőség abból táplálkozik, ami emberi dicsőség nélkül való, és hogy a földi nagyság arra támaszkodik, ami elképzelhető nagyság nélkül való.

Épp ezért nevezik nálunk a fejedelmeket és uralkodókat »árváknak« és kereketlen szekereknek.

Hiszen a tekintélyüket nem tudhatják be saját érdemüknek és Tao akarata nélkül valóban olyanok volnának, mint a szekér kerekek nélkül.

A sok fejedelem közül csak kevesen vannak áthatva Tao szellemétől és épp ezért ne tartsunk minden csillogó követ igazi drágakőnek; aminthogy nem minden fénytelen kő sem közönséges kavics.

¹³² Az igazi erény csak a felsőbb megismeréssel bíró emberben lehet, mert az ő erényessége nem társadalmi szabályokhoz való alkalmazkodás, hanem felsőbb megismerésének elkerülhetetlen következménye. Az emberek »erényessége« rendszerint csak látszat vagy számítás. Csak ha az »istenember«, az Atma-buddhi-manas-princípium (lásd: Arthur Weber, »Die sieben Grundkräfte in der Konstitution des Menschen«) megszületett a lelkünkben, leszünk igazán »jókká«, miként a Szentírás is mondja e szavakkal: »Nincsen jó több, hanem csak egy: az Isten.« (Márk, X, 18.)

¹³³ »Az illúzió káprázatából felgyógyulni és szeretetet gyakorolni: teljesen ugyanaz.« (Schopenhauer.)

¹³⁴ A legfelső kozmikus életprincípiumból táplálkozik az egész mindenség. A megszámlálhatatlan világok mind a nagy Egységben (Mononban) gyökereznek.

¹³⁵ »A világ néma pályán halad előre örök törvény szerint, amelytől senki meg nem menekülhet.« (Plotinos.) »Az ember azon az úton halad, melyet Isten jelölt ki számára.« (Koran.)

40. fejezet.

Minden, ami volt, van és lesz, az egész mindenség élete és jövője Taoból táplálkozik.
Tao legfőbb tulajdonságának az egyetemes szeretetet mondhatjuk.¹³⁶
A látható világ a láthatatlan örökkévaló Tao szeretetéből keletkezett.¹³⁷

41. fejezet.

Ha a bölcs Tao szavát hallja, egész lelkével követi.¹³⁸
Ha közönséges ember hallja Tao szavát, tétovázik és csakhamar elfelejti.
Ha durva ember hallja, kineveti.¹³⁹
De Tao nem is volna Tao, ha kicsinyes emberek ki nem nevetnék.
Aki megismerte Taot, többé el nem fordul tőle.¹⁴⁰
Aki megismerte a Taoból eredő erényt, többé nem tágit tőle.
Aki lelki tisztaságra jutott, többé be nem szennyezi magát.
Tao hatalma olyan nagy, amilyen nagy a határtalan mindenség.¹⁴¹
Tao hangtalan hangját csak a bölcs hallhatja.¹⁴²
Tao láthatatlan és közelebről meg nem nevezhető.
Bizony, Tao el van rejtve szemünk elől és nincsen neve; de azért fenntartja és tökéletességre vezetői egész mindenségét, és ilyképpen üdvös mind a kezdetén, mind a végén.¹⁴³

42. fejezet.

Az örökkévaló Taoból keletkezett az Egy.
Az Egyből származott a Kettő.
A Kettőből lett a Három.
A Háromból pedig alakot öltött az egész mindenség.¹⁴⁴
Az egész világ a láthatatlan létből táplálkozik; a szemmel látható dolgok csak tünemények.
Az összes dolgok együvé tartozása Taonak a végtelen egységén alapul.¹⁴⁵
Az emberek sértődötten idegenkednek attól, hogy árváknak, vagy kereketlen szekereknek mondják őket; de a fennkölt gondolkodású fejedelmek (bölcsek) szerénységükben épp ezeket az elnevezéseket használják magukra nézve.
Mert a bölcsek tudják, hogy mindent csak Taonak köszönhetnek; tehát nem képzelődők, mint a vaklelkű emberek.
Az emberek ily különböző viselkedésére utalok én tanításomban.
Tanításom folyton-folyvást utal Tao benső áldásos értékére, melyet útonállók tőlünk soha el nem rabolhatnak.

¹³⁶ »Az Isten szeretet.« (I. János, IV, 8.)

¹³⁷ »Isten nem tesz egyebet, mint folyton-folyvást szüli egyetlen szeretett fiát: Krisztust.« (Eckehart keresztény misztikus.)

¹³⁸ »És hallgatni fogják az én szómat és léssen egy akol és egy pásztor.« (János, X, 16.)

¹³⁹ »A külső ember fel nem foghatja Isten Lelkét, mert ő néki bolondságnak tetszik.« (Pál, I. Korint. II, 14.)

¹⁴⁰ Akiben a felsőbb életprincípium életre kelt, az tőle el nem fordulhat többé, mert az ő saját lelkében él és erősödik folyton. »Mert akinek van, adatik annak és mindinkább bővelkedik.« (Máté, XIII, 12.)

¹⁴¹ A világszellem éltetője az egész mindenségnek.

¹⁴² Az isteni önmegismerés benső lelki folyamat, amely »füllel nem hallható és szemmel nem látható«.

¹⁴³ »Én vagyok a kezdet és a végezet.« (János, Jelen. I, 8.)

¹⁴⁴ Lásd: Blavatsky, »Geheimlehre« (Secret Doctrine).

¹⁴⁵ Az egyes lények külön-külön élete ugyanabban a végtelen élettengerben gyökerezik; a lényeg mindenben ugyanaz. »Különbségek vannak az isteni erők ajándékában, de csak egy az Isten, ki mindazokat mindenkiben cselekszi.« (Pál, I. Korint. XII, 6.)

43. fejezet.

Tao szelleme áthatja az egész szemmel látható világot.
Ebből csak az következik, hogy a mindenségnek fontos célja kell hogy legyen.¹⁴⁶
Szavakkal ez meg nem magyarázható és csak kevés ember látja át; de idővel mindjobban megértik majd az emberek ezt a nagy igazságot!¹⁴⁷

44. fejezet.

Mi értékesebb neked: a lelked vagy a földi gazdagság?
Mi a nagyobb rossz: lelked elkárhozása vagy földi kincseidnek elpusztulása?
Bizony, mondom, a földi javak felhalmozása hiábavaló és mulékony dolog.¹⁴⁸
De aki megelégedett és mindenben mértékletes, el nem kárhozik és halhatatlanná lesz idővel.

45. fejezet.

Aki annak a tudatára ébred, hogy mindaz, amit (szellemi életében) elért, tökéletlen, tovább törekedhet.
Aki átlátja, hogy elért tudása délibábos, folytathatja tudásszerzését.
A világi ember becsületessége általában csak képmutatás; a bölcsessége fonákság; az ékes-szólása hebegés.¹⁴⁹
Az ember legyőzi munkájával a szegénységet és megfontoltságával megbirkózik az élet nehézségeivel; de lelki tisztaságával és nyugalomával urává válik az egész világnak.¹⁵⁰

¹⁴⁶ A mindenségben és a természetben észlelhető csodálatos törvényszerűség, célszerűség, szépség, mérhetetlen életgazdagság, ellenállhatatlan fejlődés, az ember erkölcsi érzéke stb. el nem képzelhetők sem *értelmes ok*, sem pedig *fontos végcél* nélkül. Kantot is áhítatos ámulatba ejtette a »csillagos ég fölöttünk és az erkölcsi törvény mibennünk«. Ez az *áhitatos ámulat* kezdete az igazi életmegismerésnek, amint ezt már Plato és Aristoteles hirdették.

¹⁴⁷ »Szemünk mind messzebbre lát és lépéseink egyre hosszabbak a nagy emberi cél felé,« mondja Maeterlinck. »Mindnyájan Isten szántóföldjében vagyunk és fejlődünk benne.« (Jakob Böhme keresztény misztikus.) Jézus pedig ezt mondja: »Még sok dolgok vágnak, melyeket néktek kellene mondanom, de most még el nem hozhatnátok.« (János ap., XVI, 12.) (Lásd: Blavatsky, »Schlüssel zur Theosophie.«)

¹⁴⁸ »Ne gyűjtsetek kincset e földön, melyet a rozsda és moly megemész. « (Máté ap., VI, 19.)

¹⁴⁹ Amíg az emberben fel nem ébred a felsőbb életprincípium, mely a »lelkiismeret« ellenállhatatlanul parancsoló szavával kormányozza cselekedeteit, addig a »becsületessége« csak külső alkalmazkodás társadalmi szabályokhoz és félelem »jó hírnevének« elvesztésétől. »Nincsen jó több, hanem csak egy: az Isten«, mondja a Szentírás. (Márk, X, 18.)

¹⁵⁰ Földi célokért való törtetéssel az ember elérhet világi sikereket, de felsőbb fejlettségi állapotba csakis lelkének megtisztulása révén juthat. »Boldogok, akiknek szíve tiszta, mert ők az Istent fogják látni,« mondja a Szentírás. (Máté, V, 8.)

46. fejezet.

Ha az emberek szívében Tao uralkodik, termékeny szántóföldeken használják lovaikat.
Ha Taotól elfordulnak, pusztító csatatérre küldik azokat.¹⁵¹
Nincs nagyobb rossz a vágyakozásnál.¹⁵²
Nincs nagyobb fájdalom az elégedetlenségénél.
Nincs nagyobb vétek a kapzsiságnál.
Akinek tehát a lelke meg nem zavarodik, el nem múló boldogságra jut.¹⁵³

47. fejezet.

Megismerhetjük a világot anélkül, hogy kilépnénk a házunkból; épp így megláthatjuk a magasztos Taot is anélkül, hogy kinéznénk ablakunkból.¹⁵⁴
Minél messzebbre elkalandozik az ember, annál kevésbé találhatja meg Taot.¹⁵⁵
Épp ezért a bölcs, megnyugodva sorsába, eljut Tao megismerésére, és önakaratoskodás nélkül válik látóvá.¹⁵⁶

48. fejezet.

Önkaratos tudásvágytól mindjobban megzavarodunk.¹⁵⁷
De Tao megismerésétől újra felépülünk.¹⁵⁸
Tartózkodj tehát magad és bízzál átalakulásodban.¹⁵⁹
Mert a legfelső (isteni) lét valóban létezik.
Ha nem léteznék, annak szülöttje, a látható mindenség sem létezhethék, veled egyetemben!¹⁶⁰

¹⁵¹ Az átszemlélő ember a jóra fordítja összes erőit, az anyagias érzelmű ember pedig emésztő szenvedélyekre és önző kapzsiságra használja föl azokat.

¹⁵² Mert a vágy szülőanyja a szenvedélyes tetteknek.

¹⁵³ »Boldogok az alázatosak, mert ők örökség szerint bírják e földet.« (Máté, apost. V, 5.)

¹⁵⁴ Az Istenség megismerésére csakis a bennünk lévő »isteni szikra« felébredése révén juthatunk. Vagyis: ha feltámad lelkünkben »Krisztus«, megismeri »Mennyei Atyját«. »Senki nem ismerheti meg Istent, aki önmagát meg nem ismeri,« mondja Eckehart keresztény misztikus.

¹⁵⁵ Minél jobban elmerül az ember a külső jelenségek szemléletébe, annál inkább eltávolodik az összes jelenségek lényegét alkotó felsőbb életprincípium megismerésétől. »Aki sokfélét tud, semmit nem tud; de aki az Egységet megismeri, mindent tud.« (Paracelsus.)

¹⁵⁶ Fölsimervén az emberi fejlődés folyamatának célszerűségét, a bölcs teljesen aláveti magát a fejlődési folyamatnak, tudván, hogy fejlődve, mindjobban isteni önmegismerésre kell jutnia. A türelmét *élő hitéből* (felsőbb megismeréséből) meríti. »Boldogok az alázatosak, mert ők örökség szerint bírják e földet.« (Máté, V, 5.)

¹⁵⁷ Bármily fokozott elmélkedés mellett sem juthatunk isteni önmegismerésre. »Senki nem ismerheti meg Istent, aki önmagát meg nem ismeri.« (Eckehart.) »Krisztus mibennünk a megváltás titka és ezen dicsőségnek reménye.« (Pál, I. Kolos. I, 27.)

¹⁵⁸ Felsőbb önmegismerésre jutván, eltelünk lelki nyugalommal.

¹⁵⁹ Vagyis: bízzál fejlődésed célszerűségében.

¹⁶⁰ Értelmes és mindenható ős-ok nélkül a bámulatos gazdagságú és szépségű okozat: a mindenség sem létezhethék.

49. fejezet.

A bölcs szíve tele van emberszeretettel.¹⁶¹

Abból nem zár ki senkit.

A vétkezőket sem, mert megértéssel tekintvén rájuk, bízuk javulásukban.¹⁶²

Szerényen él és szeretete határtalan.¹⁶³

Az emberek bíznak őbenne, mert mint saját gyermekeire tekint mindnyájukra.

50. fejezet.

Minden, ami alakot ölt a földön, annak idején ismét eltűnik.

Tizenhárom kapu vezet a földi élethez.¹⁶⁴

Es éppen annyi kapu vezet a halálhoz.

Miért? Mert az emberek áhítazzák a földi életet és elvakultságukban rettegnek a haláltól.

De az az ember, aki igazi életmegismerésre jutott, megnyugvással halad az élet ösvényén, nem félvén sem az orrszarvútól, sem a tigristől, sem pedig az öldöklő ütközettől.

Mert mi félni valója volna mindezekről annak, aki a testi halál igazi mivoltát ismeri?¹⁶⁵

51. fejezet.

Tao a mindenségnek teremtője; a belőle fakadó fennkölt erények a nevelők.

Az emberi lelkek alakot öltenek a földön, hogy isteni erények útján tökéletességre jussanak.¹⁶⁶

Ezért kell a végtelen Taot dicsőíteni és az isteni erényeket szeretni.

A Tao dicsőítése és az erény szeretete nem ember-alkotta parancsolatok.¹⁶⁷

Meggyőződésből erednek önként és örökké tartanak.

Tao mindennek a teremtője; az isteni erények pedig táplálják, gyarapítják, érlelik és védelmezik az emberi lelket.

Tao azokat is élteti, akik nem ismerik őt; azokat is támogatja, akik nem támaszkodnak őreá; azokat is táplálja, akik nem ismerik fennkölt mivoltát.¹⁶⁸

És ebben nyilvánul meg Tao isteni magasztossága és határtalan irgalma.

¹⁶¹ Aki felebarátját szereti, világosságban él, mert: »Az Isten szeretet.« (I. János apostol IV, 8.)

¹⁶² »Nem hétszer, de hetvenszer hétszer bocsásd meg a vétkezőknek,« mondja Jézus, az egyetemes emberszeretet fennkölt hirdetője.

¹⁶³ »A nagy szeretet a nagy megismerésnek a szülöttje.« (Leonardo da Vinci.) »Ha szeretet nincsen énbennem, semmimem vagyok.« (Pál apost. I. Korint. XIII, 2.)

¹⁶⁴ A Tao-Te-King egyik kínai magyarázója (Haku-Geku-Szen) szerint Laoce azt akarja kifejezni, hogy miként a hold, megjelenvén, 13 nap alatt eléri teljességét, hogy azután további 13 nap alatt fokozatosan ismét eltűnjék, úgy az egyes lények is a már előzetesen meghatározott módon végzik pályafutásukat, hogy annak befejeztével az alsóbb régiókból eltűnjenek és felsőbb létbe lépjenek át. A »13« szimbolikus szám. (Lásd: Blavatsky, Geheimlehre (Secret Doctrine), I. kötet.)

¹⁶⁵ Aki a lélek halhatatlanságáról meg van győződve, nem retteghet a »halálnak« nevezett születéstől felsőbb, éterikusabb létbe. »A test a léleknek sírja«, mondja Plato.

¹⁶⁶ Az emberi lélek annyiszor reinkarnálódik a földön, míg el nem éri földi életének célját: a tökéletességet. »Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes.« (Máté, V, 48.)

¹⁶⁷ A felsőbb létbe vetett hit és az ebből eredő nemesbülési vágy nem »emberi parancsolat«, hanem a lelkünkben saját akaratumk nélkül megszületett felsőbb szellemi lényünk (anirna divina) megnyilvánulása. »Krisztus mi-bennünk a megváltás titka és ezen dicsőségnek reménye.« (Pál apost. I. Kolos. I, 27.)

¹⁶⁸ »Azoknak is jelentettem meg magamat, kik én felőlem nem tudakozódtak és azoktól is találtattam meg, akik engem nem kerestek.« (Ésaiás, 65, 1.)

52. fejezet.

Az alakot öltött nagy mindenségnek kell hogy szülőanyja legyen.¹⁶⁹

E szülőanyának mi is gyermekei vagyunk.¹⁷⁰

Ha tehát meg is halunk, e szülőanyánk oltalma alá kerülünk; épp ezért a testi haláltól nincs okunk rettegni.

Gyarapodjunk csak minden jóban és izmosodjunk élő hitben; az elköltözésünket nyugodtan bevárhatjuk.

De ha lelkünket elhanyagoljuk és elmerülünk a földi önzésbe, bizony nem üdvözülhetünk.

Törekedjünk megismerni Taonak magasztosságát és óvjuk meg lelkünk tisztaságát. Ily módon felemelkedünk Taonak világosságába, és meghalván, fényes otthonunkba lépünk majd át.¹⁷¹

Bizony, aki nem vész el a sötétségben, örökéletre fog ébredni!¹⁷²

53. fejezet.

Bölcsességet áhítózok, hogy követhessem a magasztos Tao szavát, mert az önuralom oly nehéz dolog.

A végtelen Tao fenséges; de az emberek csak a szemmel látható dolgokat áhítózzák.

Épp ezért a sokaság a fejedelmi palotát tartja a legfenségesebbnek.

Az emberek csak szántás-vetésre gondolnak, meg cifra ruházkodásra, kardforgatásra, lakmározásra és vagyonosodásra.

Mindez pedig torzsalkodásra és nagyzolásra vezet, de nem a fenséges Taohoz.¹⁷³

54. fejezet.

Akinek lelkében az erények gyökeret vertek, többé ki nem téphetők belőle.¹⁷⁴

Aki ragaszkodik az erényekhez, egybeforr velük.

Az utódai tisztelni fogják emlékét szüntelenül.

Aki saját magában ápolja az erényeket, az erényes; de aki egész családjában ápolja őket, annak erénye értékesebb. És még értékesebb annak az erénye, aki egész községében előmozdítja a nemesbülést.

Aki végre az egész országban terjeszti a nemesbülést, annak erénye szerfölött áldásos; tökéletes pedig annak az erénye, aki az egész világban támogatja a jót.

Vagyis: minél nagyobb körben mozdítjuk elő a nemesbülést, annál értékesebb a működésünk.

És miképpen gyarapíthatjuk a jót az egész világban?

Ha követjük Tao szavát!

¹⁶⁹ »Minden az Ige által teremtett és ő nála nélkül semmi nem teremtett, ami teremtett.« (János apost. I, 3.)

¹⁷⁰ »Egy az Isten és mindeneknek Atyja, ki mindenek felett vagyon és mindenek által és tibennetek mindeniteken.« (Pál apost., Eféz. IV, 6.)

¹⁷¹ »Boldogok, akiknek szíve tiszta, mert ők Istent fogják látni.« (Máté apost., V, 8.)

¹⁷² »Aki engem követ, nem jár sötétben, hanem az életnek világossága léssen annak.« (János apost., VIII, 12.)

¹⁷³ Míg az embernek legfőbb törekvése a földi érvényesülés, nem juthat felsőbb megismerésre.

¹⁷⁴ Aki odáig fejlődött, hogy megnyilvánult benne a felsőbb életmegismerés, többé azt el nem veszítheti. »Mert akinek van, adatik annak és mindinkább bővelkedik.« (Máté, XIII, 12.)

55. fejezet.

Akit Tao szelleme áthat, olyanná lesz, mint az újonnan született gyermek.¹⁷⁵

A mérges kígyók meg nem marják, a vadállatok nem támadják és a ragadozó madarak nem bántják.¹⁷⁶

Gyöngék még a csontjai és nem feszülnek az izmai, de azért kezének fogása kemény.¹⁷⁷

Benne vannak mind a férfias, mind a nőies tulajdonságok.¹⁷⁸

Ha egész napon át kiabálna csecsemő módjára, mégsem fáradna el.¹⁷⁹

Mert összhangban van a Nagy Természettel.

Ez összhangnak megismerése Taoból ered és felsőbb öntudatra meg halhatatlanságra vezet.¹⁸⁰

Aki önző életet él és lelkét elhanyagolja, nem ismerheti meg Taot; megöregedvén, meghal a halhatatlanság kincse nélkül.

Mert ami nem Tao, az múlandó.¹⁸¹

56. fejezet.

Aki megismerte Taot, nem kérkedik vele; aki kérkedik vele, nem ismeri Taot.¹⁸²

A bölcs szívébe rejti boldogságát, melyet Taonak szikrája gyújtott lelkében.

Mindjobban elmerül Tao világosságába és nem törődik sem anyagi károsodásával vagy gyarapodásával, sem pedig az emberek becsméréssel vagy tiszteletével.¹⁸³

Ő csak Taoval kíván egyesülni, a felfoghatatlannal, kifürkészhetetlennel és végtelennel, az egész mindenség éltetőjével és üdvözítőjével!

¹⁷⁵ »Bizony, bizony, mondom néked: ha valaki újonnan nem születendik, nem láthatja Istennek országát.« (János apost., III, 3.)

¹⁷⁶ »Az én nevem által ördögöket űznek, új nyelveket szólnak, kígyókat vesznek fel, és ha mérgeset isznak meg, nekik nem árt; és betegekre vetik kezeiket és azok meggyógyulnak.« (Márk, XVI, 17.)

¹⁷⁷ Az átszellemülő emberben a felsőbb megismerés még nem tökéletes, de azért a már meglévő megismerése határozottságot és kitartást ad neki.

¹⁷⁸ Minél tökéletesebb az ember, annál inkább egyesíti lelkében mind a férfias, mind a nőies tulajdonságokat.

¹⁷⁹ Minél átszellemültebb az ember, annál több erő és munkabírás van benne.

¹⁸⁰ A felsőbb megismerés tulajdonképpen isteni önmegismerés (*teozófia*) lévén, halhatatlanságra vezet. »Ami született Lélektől, Lélek az.« (János, III, 6.) *Az igazi élet csak az isteni önmegismerés beálltával kezdődik*, mondja egy régi indus bölcs (Sancaraharya).

¹⁸¹ Aki még nem jutott isteni önmegismerésre, újabb reinkarnációknak van alávetve mindaddig, míg rendeltetését: az isteni öntudatot el nem éri.

¹⁸² Az isteni öntudatot másnak megmagyarázni nem lehet. Csak az oda vezető utat lehet megjelölni. Ezen az úton azonban önmagunknak kell haladnunk.

¹⁸³ Kinőtt abból az állapotból, melyben az ember földi érvényesülésért töri magát. Életének súlypontja felsőbb életmegismerésén nyugszik.

57. fejezet.

Igazsággal legjobban lehet az országot kormányozni.

Az erőszakoskodás csak árt.

Minél szűkebb határok közé szorítják a nép cselekvő szabadságát, annál inkább hanyatlik az ország.

Minél jobban van a nép felfegyverezve, annál harcra-készebbek a fejedelmek.

Minél nagyobb az árusítók ravaszsága, annál általánosabb a költekező fényűzés.

Es minél több a tilalom és rendszabály, annál lazábbak az erkölcsök.

A bölcs fejedelem tehát ezt mondja: Nem tervezgetek sokat és nem erőszakoskodom, mert így a nép a legtermészetesebben fejlődik.

Népem nemesbülését mozdítom elő és ily módon az emberek mindjobban maguktól javulnak.

Népem szellemi tökéletesbülését támogatom és ilyképpen az emberek mindinkább felvilágosodnak.

E nemes törekvésemmel legjobban felvirágoztathatom országomat.¹⁸⁴

58. fejezet.

Bizony, igazságos kormányzat alatt szépen halad a nép; igazságtalan kormányzat alatt pedig nyomorba jut.

De a nyomor árnyéka a boldogságnak, a boldogság meg öltözete a nyomornak!

Ha megszűnik a becsületesség, helyébe lép a zsarolás, és még azok is eltévelyednek, akik azelőtt jók voltak.

A nép bizony már régóta bolyong sötétségben!

A bölcs mindig becsületes, de azért az embereket nem bírálgatja.

Mindig igazságos, és épp ezért senkit sem szokott becsmérelni.

Mindig egyeneslelkű, de embertársait nem kényszeríti rá.

Szóval a bölcs világlik, de nem kápráztat!¹⁸⁵

59 fejezet.

Az, aki uralkodván a földön, az égnek kíván szolgálni, legjobban teszi, ha híven követi Tao szavát.

Aki ez ösvényen halad, gyarapodik az összes erényekben.

A fennkölt erényekben megizmosodván, mindjobban hatalmassá válik a lelke.

Hatalmas lelkével korlátlanul uralkodhat birodalmában.

Ilyen ember egybeforrt az Anyjával és halhatatlanságra jutott.

Ilyen ember mély gyökeret vert az el nem múltó Életben.

Ilyen ember örökön-örökké egyesült Taoval!¹⁸⁶

¹⁸⁴ »Az állam nagy nevelőintézet, melynek feladata a nép erkölcsi erejét fejleszteni.« (Plato.)

¹⁸⁵ Érti az emberiség fejlődési folyamatát. Felismervén az emberiségben a felsőbb isteni erőket, bízik ez erőknek céltudatos, ellenállhatatlan működésében. »Egy az Isten és mindeneknek Atyja, ki mindenek felett vagyon és mindenek által és tibennetek mindenitekben.« (Pál, Eféz. IV, 6.) Non ridere, non lugere, neque detestari, séd intelligere! (tudniillik: Se nem nevetni, se nem gyászolni, se nem átkozni, hanem—megérteni), mondja Spinoza. (Lásd: Ralph Waldo Trine, »In Harmonie mit dem Unendlichen«, és: Horatio Dresser »Die Macht des Schweigens«).

¹⁸⁶ »Élek pedig nem én, hanem él én bennem Krisztus.« (Pál, Galac. II, 20.)

60. fejezet.

A bölcs fejedelem épp oly könnyen kormányozza országát, amely könnyen megy apró halaknak főzése.

A Tao szellemétől áthatott kormányzat ugyanis nem kapkod, mint az emberi gyarlóság.

Tao szelleme csak üdvös lehet az emberekre; a sok rossz csakis az emberi lélek gyarlóságából fakad.¹⁸⁷

Épp ezért a bölcs fejedelem, követvén Tao szavát, nemcsak hogy országát károsítani nem fogja, hanem épp ellenkezőleg, csak áldására fog válni.

¹⁾ Minél nagyobb valakiben az igazi életmegismerés, annál több emberszeretet, türelem, igazságosság stb. van a lelkében.

61. fejezet.

Az ország nagyjainak jóakaróan kellene alkalmazkodniuk a néphez.

Miként a teremtő-princípium: az ég, áldásosán egybeolvadt a szülő-princípiummal: a földdel, épp így kellene az ország nagyjainak is egybeolvadni a néppel.

A nagyok emberszerető leereszkedése és, ami ezzel kapcsolatos: a nép szolgálatra-kész, hálas felemelkedése bizonyára nagyot lendítene az ország sorsán.

Szükséges mindenekelőtt, hogy a nagyok szívesen leereszkedjenek.¹⁾

62. fejezet.

A Tao szent menedék az összes emberek számára.

A nemes szívű embereknek legfelső szentélyük, a vétkes embereknek az utolsó reményük a Tao.

Hízalgó szavakkal lehet ugyan sikereket aratni a mindennapi életben, de Taohoz. csakis nemes tettekkel emelkedhetünk fel.

Vannak-e emberek, akiknek Tao nem a legfelső szentély?

Vannak-e emberek, akiknek értékesebb a tisztelgés az udvari méltóságoktól környezett császárnál?

Milyen semmitmondó mindez a magasztos Taohoz való közeledéshez képest!

Es miképpen tisztelték a régiek Taot? Nem oly módon bizony, hogy pusztán könyörögtek őhöz, hanem olyképpen, hogy többé nem vétkeztek ellene.¹⁸⁸

A legnagyobb a világon a Tao!¹⁸⁹

¹⁸⁷ Minél nagyobb az igazi megismerés a népek intéző köreiből, annál mélyebb bennük az összes emberek legszorosabb együvé tartozásának az érzete. Az őszinte, lelkes humanizmus a felsőbb megismerésben gyökerezik.

¹⁸⁸ »Nem minden, aki azt mondja nékem: Uram! Uram! megyen be a mennyországba, hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akarátát«, mondja a Szentírás (Máté, VII, 21.)

¹⁸⁹ »Nincsen jó több, hanem csak egy: az Isten.« (Márk, X, 18.)

63. fejezet.

A bölcs cselekszik haszonleső számítás és makacs ragaszkodás nélkül; törekszik megtalálni a nagyot a kicsinyben és a sokféleségben az egységet; a rosszra jóval válaszol; nehéz munkát végez, míg végzése könnyű; és nagy dolgokat cselekszik, míg kicsinyek még.¹⁹⁰

A nehéz dolgok könnyűekben és a nagy dolgok kicsinyekben gyökereznek.

Ezért végezhet a bölcs nagy dolgokat anélkül, hogy erre törekednék.

A könnyelmű embernek sikere nem lehet és szüntelenül nehézségekkel küszködik.

Ellenben a bölcs már a kicsiny dolgokra ügyel és ilyképpen elkerüli a nehézségeket.

64. fejezet.

Ami nyugodt, könnyen tartható.

Amit várunk, könnyen megszerezhetjük.

Ami törékeny, könnyen eltörik.

Ami kicsiny, könnyen szétfoszlik.

Végezd el munkádat, még mielőtt alakot öltött volna; rendezd dolgaidat, még mielőtt zavarok támadtak volna.

A hatalmas fatörzs apró gyökérből keletkezett.

A kilencemeletes palota kis területen épült.

Az ezermérföldes utazás első lépéssel kezdődött.

Aki tervezget, megsemmisít; aki kapkod, veszít.

Épp ezért a bölcs sem nem tervezget, sem nem kapkod, és ily módon sohasem károsodik.

A bölcs csak el nem múltó dolgokra törekszik és ezért nem csalódik.¹⁹¹

Az emberek ellenben csak a mulékony földi dolgokat áhítozzák és ezért csalódnak.

A bölcs megbecsüli azt, amit az emberek meg nem becsülnek és elfordul attól, ami nehezen kapható.¹⁹²

Tudákosságra nem pályázik és csak annak szenteli magát, aminek nincs értéke az emberek szemében.¹⁹³

Így törekszik a bölcs minden tekintetben természetes fejlődésre, és cselekszik önkarat nélkül.¹⁹⁴

65. fejezet.

Rége óta törekedtek a Taotól áthatott kormányzók, hogy a nép ne külső csillogáshoz, hanem igazi jóléthez jusson.

A kormányzás terén nagy hiba a ravaszkodás.

A ravaszkodás valóban csapás az országra, míg az egyeneslelkű kormányzat áldás.

Ennek őszinte megszívlelését igazi erénynek nevezem én.

Mélységes és mindenre kiterjedő ez az igazi erény, és ha el is üt egyéb felfogástól, mindenestre teljes rendet teremhet az országban.¹⁹⁵

¹⁹⁰ Az átszellemülő ember nem önző lelkületű; a jelenségek dús világában felismeri az egyetlen közös lényezet; felsőbb megismerése következtében jóságos mindenkivel szemben; élethivatásában előrelátó és körültekintő.

¹⁹¹ »Ne gyűjtsetek kincset e földön, melyet a rozsdá és moly megemész.« (Máté, VI, 19.) »Keressétek először Istennek országát és annak igazságát, és a többi mind megadatik néktek.« (Máté, VI, 33.)

¹⁹² »Nehezen kapható« a földi boldogság, mert múlandó.

¹⁹³ Felsőbb életmegismerése szerint él, amelynek nincs értéke a vaklelkű emberek előtt. »A külső ember fel nem foghatja Isten Lelkét, mert ő néki bolondságnak tetszik.« (Pál, I. Korint. II, 14.)

¹⁹⁴ Önkaratból fejlődni nem lehet, mert a lelki haladás törvényszerű folyamat.

¹⁹⁵ »Az állam nagy nevelő-intézet, melynek feladata a nép erkölcsi erejét fejleszteni.« (Plato.)

66. fejezet.

Az, ami a nagy folyókat és tengereket arra képesíti, hogy számtalan kisebb folyót magukba fogadjanak, nem egyéb, mint a mély fekvésük. Abban van a felsőségük.

Ilyképpen a közéletben szereplő bölcs sem helyezi magát a nép fölé; nem tolakodó, hanem szerény.

Ilymódon összhangzó az emberi haladás; torzsalkodásnak nyoma sincs.

Ilyen bölcs az egész világ szeretetére számíthat.

Nem kívánván a maga számára semmit, ellenségei sem lehetnek.¹⁹⁶

67. fejezet.

Mindenki elismeri, hogy Tao szelleme fenséges; de egyszersmind elérhetetlennek mondják az emberek.

Valóban: a fenségessége elérhetetlennek tünteti föl; ha nem volna oly fenséges, az emberek már rég felismerték volna.

Ily viszonyok közepett a bölcs három drága kincshez ragaszkodik összes erejével.

Az első az *emberszeretet*.¹⁹⁷

A második a *megelégedettség*.

A harmadik a *szerénység*.

Akiben szeretet lakozik, az erős; aki megelégedett, az bátor; aki szerény, az fennkölt és üdvözülni fog.

Az emberek azonban elfordulnak a szeretettől és ezért gyöngék; nincsenek megelégedve és ezért bátortalanok; nem szerények és ezért örökké kapaszkodók.

Mindnyájuk a halálba rohan.¹⁹⁸

A bölcs ellenben, aki szeretettel van eltelve, szilárdan áll az életben minden félelem nélkül.

*Tao tehát szeretetet ébreszt az emberek szívében, hogy üdvözülhessenek.*¹⁹⁹

68. fejezet.

A bölcs sem nem durva, sem nem harcias.

Ellenkezőleg: jóságos, béketűrő és alkalmazkodó.

Nemes példával jár elől, ösvényt mutatván az embereknek a mennyországhoz.²⁰⁰

Ez a legfőbb cél a régi bölcsek szerint.

¹⁹⁶ Az átszellemült ember nem törtet földi célok után és így vetélytársai sem lehetnek.

¹⁹⁷ Érdekes, hogy Laoce is legelső helyen az *emberszeretetet* dicsőíti.

¹⁹⁸ Akiben még nem fejlődtek ki a felsőbb lelki erők, minők a szeretet, jóság, bizalom, remény, áhitat, élő hit stb., az földi halála után ismét újra meg újra kénytelen reinkarnálódni mindaddig, míg eléri földi rendeltetését: a tökéletességet, miáltal halhatatlanságra jut. »A testnek bölcsessége halál, de a léleknek bölcsessége élet és békeesség«, mondja a Szentírás. (Pál, Róm. VIII, 6.)

¹⁹⁹ »Aki nem szereti az ő atyjafiát, halálban marad.« (I. János, III, 14.) »Aki nem szereti atyjafiát, nem ismeri Istent.« (I. János, IV, 8.) »Ha angyalok nyelvén szólnék is az embereknek, a szeretet pedig nincsen énbenem, olybá lettem, mint a zengő érc és a pengő cimbalom.« (Pál, I. Korint. XIII, 1.)

²⁰⁰ Az élő példa legjobban buzdít. A nemes-szívű, önzetlen ember áldás egész környezetére.

69. fejezet.

Egy bölcs hadvezér ezt mondta: »Inkább szeretek vendég lenni, mint házigazda és inkább meghátrálok, semmint előre nyomuljak«.

Ez annyit jelent, mint csatarendben lenni, de azért nem rohanni az ütközetbe; a fegyvereket előkészíteni harcoló kedv nélkül; a kardhoz nyúlni, de hüvelyéből ki nem húzni; és nekirontani az ellenségnek, még mielőtt találkoztunk volna vele.

Semmi sem oly hátrányos, mint könnyelműen rohanni az ütközetbe.

Aki így cselekszik, könnyen elveszítheti mindenét.

Ha két ellenséges hatalom harcba keveredik, az győz, amely megbánta harcias kedvét.²⁰¹

70. fejezet.

Szavaim könnyen érthetők és követhetők.

És mégsem értik és követik őket az emberek.

Mert a szavaim Taoban és tetteim a legfelső törvényben gyökereznek.

Aki pedig azokat nem ismeri, engem sem ismerhet.²⁰²

Csak kevesen ismernek engem, de ezek szerfölött tisztelnek.

A bölcs külsőleg szegény, de a lelkében kincset rejt.²⁰³

71. fejezet.

A leghasznosabb tudás: saját tudatlanságunk felismerése.²⁰⁴

Aki ezt nem tudja, beteg.

Aki betegségét felismerte, meggyógyul.²⁰⁵

A bölcs nem beteg, mert igazi önmegismerése van.

²⁰¹ A világtörténelem is igazolja, hogy a hetvenkedő, harcias nemzetek kimerülnek és tönkremennek. Az erkölcsi alap a legbiztosabb a nemzetközi életben is.

²⁰² »Ami Istenben vagy, senki nem tudja, hanem csak az Isten Lelke«, mondja a Szentírás. (Pál, I. Korint. II, 11.) Amíg fel nem ébred lelkünkben a Krisztus-princípium, az »istenember«, addig igazi megismerésünk nem lehet. A hasonlót csak a hasonló ismerheti meg. Amíg az ember csak intellektuális lény, amíg az »újjászületés« nem ment át, mindaddig magaalkotta képzeletében él, amely a jelenségek világának külső szemléletéből táplálkozik. »Ha meghal Adám, feltámad Krisztus«, mondják a keresztény misztikusok. És ugyanezt mondja Plotinos e szavakkal: »Aki Istent akarja látni, annak Istenné kell válnia.« »Az Atyát senki nem ismeri, hanem csak a Fiú.« (Máté, XI, 27.)

²⁰³ Képzleti világa mindinkább szegényebbé lesz, gyarapodván mindjobban az igazi megismerése. »Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országa.« (Máté, V, 3.)

²⁰⁴ »Ahol megszűnik az ember, ott kezdődik az Isten«, mondják a keresztény misztikusok. Ha az ember elérte intellektuális fejlődésének csúcspontját, megkezdődik a »szellemi újjászületés«, amely őt újabb reinkarnációi során fokozatosan *isteni önmegismerésre* vezet. Amíg az ember nem ébredt képzleti világa csalóka voltának tudatára, míg nem látja át tudatlanságát, nem állhat be lelkében az újjászületés folyamata. »Krisztus mibennünk a megváltás titka és ezen dicsőségnek reménye.« (Pál, I. Kolos. I, 27.)

²⁰⁵ Aki már »tudja, hogy semmit nem tud« (Sokrates), az kezd fokozatosan kiemelkedni eddigi tudatlan állapotából. »Ébredj föl és ölelj meg egész lelkeddel, és Én csodálatos dolgokat mutatok majd néked!« mondja Hermes Trismagistus.

72. fejezet

Ha az emberek nem ügyelnek eléggé a mostani veszedelmekre, úgy annál nagyobb veszedelmeknek teszik ki magukat a jövőben.

Óvakodjatok, emberek, lakásotokat kibővíteni azért, mert elégedetlenek vagytok mostani állapototokkal!²⁰⁶

Ha meg nem vetitek mostani lakásotokat, nem lesz bajotok.

A bölcs, akinek igazi önmegismerése van, nem kíván tündökölni.

Szeretettel tekint magára, de azért magát túl nem becsüli.²⁰⁷

Ilyképpen lemond minden gőgről és igazi megelégedést talál a lelkében.

73. fejezet.

Aki bátorságát vakmerőséggel párosítja, elvész.

Aki bátorságát önfegyelmeléssel köti össze, üdvözülni.

Az egyik bátorság káros, a másik üdvös.

De ki mondhatja meg, miért sújtja az egyiket az ég?

A bölcs jól tudja, hogy nehéz dolog helyesen cselekedni.

Tao nem törekvő és mégis mindent legyőz; nem használ szavakat és mégis helyesen válaszol; nem hívogat és mégis feléje siet minden.²⁰⁸

Tao felségesen nyugodt és mégis tökéletesen működnek a világtervei.

Az ég hálója nem sűrű, de azért semmi sem menekülhet meg belőle!

74. fejezet.

Ha a nép nem fél a haláltól: mi értelme van a halálbüntetésnek?

Ha pedig a nép fél a haláltól: ki lehetne oly vakmerő, hogy halállal sújtsa a gonosztevőket?²⁰⁹

Halállal csak a világok Ura sújthat!

Aki az élet és halál egyetlen örök bíróját hatáskörét bitorolja, olyan, mint aki az ács helyett éles bárdal akarja dolgozni: rendszerint megsebzí magát.

²⁰⁶ Sokan vannak, különösen az érzékfölötti dolgok iránt érdeklődők körében, akik elégedetlenkednek földi életükkel és rajonganak a »túlvilágért«. Már pedig az összes misztikusok azt tanítják, hogy az út a »mennyorszaghoz« (a felsőbb léthez) a földi életen keresztül vonul át. A földi életnek határozott rendeltetése van: amíg »földi tanulmányainkat« sikeresen be nem fejeztük, újra meg újra kell szükségképpen reinkarnálódunk. Tehát nem a rajongás, hanem a földi élet rendeltetésének helyes felismerése, a »keresztúton« hívó, megnyugvó lélekkel való haladás gyorsíthatja csupán nehéz földi pályafutásunkat. »Aki fel nem veszi az ő keresztjét és úgy nem követ engemet, az nem méltó énhozzám«, mondja Jézus. (Máté, X, 38.)

²⁰⁷ Tudja, hogy nem a maga kiváltságának, hanem eddigi fejlődésének köszönheti felsőbb megismerését, és hogy az összes emberek ugyanezen cél felé haladnak. Csak az elért fejlettségi fokra nézve van különbség az egyes emberek között; a végcélnál megszűnik ez az ideiglenes »különbség« is. »Azoknak is jelentettem meg magamat, akik én felőlem nem tudakozódtak; azoktól is találtattam meg, akik engem nem kerestek.« (Ésaiás, LXV, 1.)

²⁰⁸ A mindenséget átható világszellem (legfelső életprincípium) maga a korlátlan világtörvény, amely szerint végbemegy minden. »Az Isten saját magának a célja«, mondják a keresztény misztikusok. »Én vagyok a kezdet és a végezet«. (János, Jelen. I, 8.) »Minden az Ige által teremtett, és ő nála nélkül semmi nem teremtett, ami teremtett.« (János, I, 3.) »Egy az Isten és mindeneknek Atyja, aki mindenek felett vagyon és mindenek által és tibennetek mindenitekben.« (Pál, eféz. IV, 6.)

²⁰⁹ Meglepő, hogy Laoce már oly régen állást foglalt a halálbüntetés ellen.

75. fejezet.

Miért sínylődik nyomorban a nép?
Mert feljebbvalói fényűzően akarnak élni és súlyos terheket rónak a népre.
Ez az oka a nép nyomorának.
Miért kormányozható oly nehezen a nép?
Mert feljebbvalói akaratosak.²¹⁰
Ez az oka a nép elégedetlenségének.
Es miért nem törődik a nép a halállal?
Mert benne látja a megváltóját.
Ez az oka a nép halálmegvetésének.
De ha élő hitük volna az embereknek, vigaszuk is volna!²¹¹

76. fejezet.

Ifjú korában az ember rugékony; halálához közeledvén, mindinkább megmerevedik.
A növények és fák is rugékonyak, míg fiatalok, és merevek, ha hervadni, korhadni kezdenek.
A merevség tehát kísérője a halódásnak, míg a rugékonyság a viruló életnek a társa.²¹²
Az íjnak íve is csak kemény fadarab csupán és csakis a rajta lévő húr révén válhat használhatóvá.
És így a merevség, keménység alsóbbrendű, míg a rugékonyság, finomság felsőbbrendű.

77. fejezet.

Miként az íjász balkezével távolabb tartja magától a kemény ívet, jobbkezével pedig közelebb húzza magához az engedékeny húrt, épp úgy Tao is távol tartja magától a keményszívű nagyokat és magához öleli az engedelmes kicsinyeket.²¹³
A kicsapongók elkárhoznak, de a szűkölködők üdvözülnek.²¹⁴
Az égi Tao igazságos: mindenkit kárpótol.²¹⁵
Tao útja nem az emberek útja.
Az emberek szipolyozzák a gyöngéket, hogy fényűzően élhessenek.
Csak az az ember, aki Taotól van áthatva, nemes és önzetlen.²¹⁶
A bölcs jótékony és kötelességét híven teljesíti, de jutalomra nem gondol.
Így gyarapítja a gazdagságát!²¹⁷

²¹⁰ Ismeretes, hogy a régi Kínában határtalan volt az uralkodó osztály önkénye és a nép nyomora.

²¹¹ Akiben élő hit van, az nem roskad össze »földi keresztre« alatt. De ez az élő »hit«, ami nem egyéb, mint kibontakozó felsőbb megismerés, csakis átszellemülő emberekben található. »Aki mindvégig hű marad, megtartatik«, mondja a Szentírás.

²¹² A rugékony szellemű ember szüntelenül halad előre a felsőbb életmegismerés útján, mert »akinek van, adatik annak és mindinkább bővelkedik«, mondja a Szentírás; ellenben a merev lelkületű »fel nem foghatja Istennek Lelkét, mert ő néki bolondságnak tetszik«, és ezért »halálban marad«. (Szentírás.)

²¹³ »Boldogok az alázatosak, mert ők örökség szerint bírják e földet.« (Máté, V, 5.)

²¹⁴ »Ne gyűjtsetek kincset e földön, melyet a rozsda és moly megemészti.« (Máté, VI, 19.)

²¹⁵ Az összes nagy vallások, nemkülönben az ókori és a keresztény misztikus bölcselők mind hirdetik az erkölcsi világrendet. »Ne ámítsatok magatokat: amint vetek, úgy arattok«, mondja a Szentírás. (Pál, II. Korint. IX. 6.) A »karma« tana egyik oszlopa a buddhista és brahmanista világnézetnek.

²¹⁶ »Akiben nincsen Krisztus lelke, az nem az övé.« (Pál, Róm. VIII, 9.)

²¹⁷ »Mert akinek van, adatik annak és mindinkább bővelkedik.« (Máté, XIII, 12.)

78. fejezet.

Semmi sem oly gyöngé és engedékeny a világon, mint a víz, és mégis nincs párja, ha le kell győzni a merev, kemény anyagot.

Ez a hatalom a győzni nem-akarásból származik.

Mindenki tudja, hogy a lágyság legyőzi a keménységet, miként az engedékenység a makacsságot.

De senki sem tartja magát ehhez!

A régi bölcsék ezt mondták:

Aki elviseli a földi élet viszontagságait, az fennkölt lélek. Aki pedig a földi nyomorból a maga részét kiveszi, az valóban uralkodó a földön!²¹⁸

E szavak, noha különösek, mély igazságot tartalmaznak.

79. fejezet.

Ha valaki megpróbálná az élet nagy egyenetlenségeit elsimítani, lehetetlen, hogy ez neki sikerüljön, mert az emberek gyarlóságánál fogva mindig fennmaradna még sok egyenetlenség.

Ki is tudná az összes embereket megjavítani?

Épp ezért a bölcs csak arra ügyel, hogy ő maga híven teljesítse kötelességét, és nem gondol azzal, vájjon a többiek is így cselekednek-e.

Míg az erényes ember csak kötelességének él, az erénytelen csupán nyereségét tartja szem előtt.

Tao igazságos lévén, mindig csak a jó embert jutalmazza meg.²¹⁹

80. fejezet.

Ha kis országom volna, melyben csak tíz vagy száz embernek volna fegyverzete, úgy még arra sem volna szükség.

Megtanítanám a népemet, hogy a halált szomorú dolognak tartsa, és senki nem indulna annak keresésére.²²⁰

Jóllehet sok hajója meg kocsija volna népemnek, mégsem vándorolna ki senki.²²¹

Noha népemnek sok fegyvere volna, mégsem óhajtana senki felfegyverkezni.

A legegyszerűbb írásmódhoz térne vissza a népem.²²²

Megelégednék egyszerű étellel, ruhával és lakással, és jól érezné magát mesterkéletlen erkölcsi közepett.²²³

És ha oly közel volna is a szomszédos ország, hogy áthallatszanék a sürgés-forgás, a népem megöregednék és meghalna anélkül, hogy valaha ösztönt érzett volna oda ellátogatni.

²¹⁸ Aki felismerte a földi élet rendeltetését, az zúgolódás nélkül végzi földi pályafutását és ilyképpen nem rabja többé a földi viszonyoknak. »Aki megtartja az ő életét, elveszti azt; *de aki elveszti életét énérétem, megtalálja azt*«, mondja Jézus. (Máté, X, 39.)

²¹⁹ »Ne ámítsatok magatokat: amint vetek, úgy arattok«, mondja a Szentírás. (Pál, II. Korint. IX, 6.)

²²⁰ Az igazi »halál« az érzéki élet hajszolásával egybekötött korlátolt megismerés. »A test a léleknek sírja.« (Plato.)

²²¹ »A bölcs a lelkével odahaza marad«, mondja Emerson. »Was brauchen wir die trübe Welt der sichtbaren Dinge mühsam zu durchwandern? Die reinere Welt liegt ja in uns, in diesem Quell der Freiheit. Hier offenbart sich der wahre Sinn des grossen, bunten, verwirrten Schauspiels.« (Novalis.)

²²² Megszünnék a túláradó, szószaporító írogatás.

²²³ »Ne gyűjtsetek kincset e földön, melyet a rozsdá és a moly megemész. (Máté, VI, 19.)

81. fejezet

Őszinte szavak nem tetszetősek.

Tetszetős szavak nem érdemelnek hitelt.

Aki Taoba elmerült, nem okvetetlenkedik.

Aki ellenmondó, nem otthonos Taoban.²²⁴

Aki Taot ismeri, nem tudákos

Aki tudákos, nem ismeri Taot.²²⁵

A bölcs nem óhajt meggazdagodni.

Minél többet ad, annál többel bír.

Minél áldozatra-készebb, annál inkább gyarapodik.²²⁶

Ilyen a magasztos Tao szelleme, amely az egész mindenséget áthatja, de semmit meg nem károsít; és ilyen a Taotól áthatott bölcs, aki híven működik, de semmi önző célra nem törekszik.

²²⁴ Aki érti a fejlődési folyamat törvényszerűségét, nem lehet kicsinyes »ellentmondó«.

²²⁵ Aki még a maga képzeleti világában él, annak lelkében nem fakadhat a felsőbb életmegismerés.

²²⁶ Minél önzetlenebb és személytelenebb az ember, annál jobban gyarapodik benne az igazi életmegismerés.
'»Aki elveszti életét énértem, megtalálja azt«, mondja Jézus. (Máté, X, 39.)